

BUDGET 2025

FORORD	4
BUDGET 2025 I HOVEDTRÆK	6
KLIMA-, TEKNIK- OG MILJØUDVALGET	10
FRITIDS-, KULTUR- OG FOLKESUNDHEDSUDVALGET	18
BØRNE- OG SKOLEUDVALGET	22
ÆLDRE-, OMSORGS- OG SUNDHEDSUDVALGET	30
SOCIAL- OG ARBEJDSMARKEDSUDVALGET	34
ØKONOMI- OG ERHVERVSUDVALGET	38
KOMMUNERNES ØKONOMI 2025	48
BEVILLINGSNIVEAU OG -REGLER	49
REGNSKABSOPGØRELSE	51
UDVALGENES BEVILLINGSRAMMER	52

Foto: Fiskeri efter havørred ved Albuen Strand - Nakskov Fotogruppe

Foto forside: Sommeraften ved Torslunde Havn - Anne Mette Pedersen, Nakskov Fotogruppe

MIDT I EN BRYDNINGSTID

Budgetaftalen for 2025 er en aftale, der afspejler, at vi i Lolland Kommune står i en brydningstid. På den ene side er vi midt i en rivende udvikling, der byder på store muligheder og en lys fremtid, og på den anden side har vi stadig en økonomi, der er under hårdt pres. Begge dele smitter af på det meste; i vores budget såvel som i den kommunale hverdag.

I det lys er det en stor styrke, at det igen i år lykkedes at stå sammen om en fælles linje. En linje, der viser, at vi i Lolland Kommune er klar til *både* at tage de svære beslutninger, men samtidig også forstår at se vores område og organisation i et langsigtet og visionært perspektiv. Det kræver mod og stram styring.

De mange muligheder

Den positive vinkel er, at vi netop nu står med et vindue til en grundlæggende forandring; med Femernforbindelsen, permanentgørelse af tunnelelementfabrikken, den grønne omstilling, den grønne gasledning, regeringens beslutning om at udvikle det vestlige forland, salg af erhvervsjord og vækst i turismen. Det er positive resultater af en mangeårig indsats.

Vi har længe haft et stort fokus på at understøtte en sund erhvervsudvikling, tiltrække nye virksomheder og skabe ekstra arbejdspladser, der kan sikre vækst og udvikling. For hver eneste arbejdsplads er ikke bare en

arbejdsplads – det er også en bosætningsmulighed, der kan få nye borgere til at slå sig ned på Lolland. En mulighed, vi skal gribe og udvikle.

Vores internationale miljø

Samtidig har vi på Lolland netop nu et stort internationalt miljø. Mange internationale medarbejdere kommer hertil for at arbejde på Femernbyggeriet og i områdets store internationale virksomheder, og i de seneste år er vi i Lolland Kommune også selv begyndt at rekruttere udenlandsk arbejdskraft. Vores internationale skole er en bragende succes, og der er mere at hente, hvis vi forstår at fortsætte i samme spor. Derfor har vi som et led i årets budgetaftale valgt at sætte ekstra fokus på at tiltrække og fastholde nye internationale borgere. Blandt andet med en ny international strategi.

Skoleområdet får et løft

Med budgetaftalen for 2025 har vi desuden valgt at prioritere velfærd og gode rammer for velfærd. Det gælder ikke mindst på skoleområdet, hvor vi har fået tilført en del statslige midler, ligesom der er sat ekstra penge af til særligt at understøtte vores indskoling.

På anlægsområdet er der fundet midler til blandt andet vores plejeboligstrategi, med byggeri af plejeboliger i Maribo, og på børneområdet til at bygge til i børnehaven Gaia i Nakskov.

Besparelser vi ikke kan undgå

Desværre har det med budget 2025 også været nødvendigt at vedtage en række besparelser. Det er besparelser, vi alle helst havde været foruden, men der er intet valg. Selv med store statslige tilskud har vi stadig et stort kassetræk, og problemet ser kun ud til at blive større i de kommende år. Inden længe vil det blive svært at lægge et ansvarligt budget.

I det lys er det tvingende nødvendigt, at vi får en ny og mere fair udligningsmodel. Og heldigvis ser det ud til, at andre – langt om længe – er nået frem til samme konklusion; regeringen har besluttet, at en ny udligning skal være på plads i 2028, således at der på sigt kan skabes et Danmark i bedre balance. Et arbejde vi på Lolland naturligvis vil følge tæt.

Tak for høringsvar

Til slut skal der lyde en stor tak til alle, der har bidraget undervejs i arbejdet med budget 2025. Det gælder ikke mindst kommunens MED-udvalg og administration, og alle de mange, der har valgt at indlevere et høringsvar. Det er et vigtigt input til det politiske arbejde, og det er med til at sikre, at alle vinkler bliver grundigt belyst. Tak.

Borgmester Holger Schou Rasmussen

BUDGET 2025 I HOVEDTRÆK

Byrådet har den 10. oktober 2024 vedtaget kommunens budget for 2025 og overslagsårene 2026 til 2028.

Budgettet er vedtaget med en uændret skatteprocent på 26,3 i forhold til budget 2024. Grundskyldspromillen på 17,4 er også den samme. Lolland Kommune har valgt selvbudgettering i 2025 fremfor statsgarantien.

Budgetgrundlaget for budget 2025 er overslagsår 2025 i det vedtagne budget for 2024 fremskrevet til 2025-pris-niveau på baggrund af KL's pris- og lønsskøn fra juni 2024.

Der er i 2025 indregnet tekniske korrektioner med et samlet kassetræk på netto 32,4 mio. kr., heraf udgør skatter og tilskud/udligning en forbedring på knap 25 mio. kr. og øgede udgifter på driften 68 mio. kr. Her-til kommer resultatet af budgetforliget svarende til merudgifter på driften på knap 5 mio. kr. og besluttede besparelser på næsten 28 mio. kr.

Ved førstebehandling af budget 2025 til 2028 fremlagde Økonomi- og Erhvervsudvalget et budgetforslag for 2025 med et samlet driftsunderskud på 12,5 mio. kr. og et kassetræk på næsten 181 mio. kr.

Lolland Kommune modtog ultimo juni de endelige tal fra Indenrigs- og Sundhedsministeriet for tilskud og udligning samt en beregning af værdien af det statsgaranterede udskrivningsgrundlag vedrørende indkomstskatten. Lolland Kommune har valgt at selvbudgettere med det statsgaranterede udskrivningsgrundlag for at mindske risikoen for tab.

Herudover har kommunen en udviklingspartnerskabsaftale for 2022 til 2025 med Indenrigs- og Sundhedsministeriet på 120 mio. kr. Samtidig modtager Lolland Kommune 90 mio. kr. af den ekstraordinært forhøjede særtilskudspulje, sådan at kommunen i alt modtager 210 mio. kr. i tilskud til vanskeligt stillede kommuner i 2025.

Mellem første- og andenbehandlingen af budgetforslaget blev der indgået en budgetaftale mellem Socialdemokratiet, Venstre, Din Stemme, Socialistisk Folkeparti og Konservative.

Budgetforliget har det indlysende fokus at realisere flest mulige af de potentialer, der ses for kommunens udvikling og i videst muligt omfang sikre, at kommunen som organisation og kommunens budgetprioritering understøtter den ønskede udvikling.

Budgetforliget ligger i direkte forlængelse af de allerede vedtagne strategier for Lolland Kommune. Herunder konstitueringsaftalen for byrådsperioden, Plan- og Udviklingsstrategien, tidligere budgetforlig og byrådets otte fyrtårne.

Fokus er således at fortsætte arbejdet med at realisere potentialerne for Lolland og imødegå kendte udfordringer. For at fokusere på den ønskede udvikling besluttede byrådet i august 2022 otte strategiske fyrtårne, der udpeger væsentlige indsatser for at styrke Lolland – både som egn og som organisation.

Fyrtårnene er

- kommune i en ny virkelighed
- international rekruttering og bosætning
- grøn erhvervs politik
- Femern som afsæt for blivende erhvervsudvikling
- Lollands Sydkyst – Nakskov til Hyllekrog
- boligudvikling
- fremtidens skole
- tilpasning af plejeboligstruktur.

Der er i 2025 afsat en budgetreserve på 29 mio. kr. til imødegåelse af eventuelle merudgifter på udvalgenes områder.

Det vedtagne budget for 2025 indebærer et driftoverskud på 123 mio. kr. Anlægsbudgettet udgør godt 120 mio. kr. og udgifter til renter og afdrag cirka 125 mio. kr.

Samlet set medfører det vedtagne budget et træk på kassebeholdningen på knap 32 mio. kr. i 2025, hvor det i 2026 vil stige markant svarende til kassetræk på godt 220 mio. kr.

Foto: Maribo Domkirke
- Kim Schou, Nakskov Fotogruppe

BUDGET 2025

Mio. kr. netto

Drift

Klima-, Teknik- og Miljøudvalget	165,7
Fritids-, Kultur- og Folkesundhedsudvalget	77,5
Børne- og Skoleudvalget	909,7
Ældre-, Omsorgs- og Sundhedsudvalget	927,6
Social- og Arbejdsmarkedsudvalget	1.619,9
Økonomi- og Erhvervsudvalget	461,1
Drift i alt	4.161,5

Anlæg	120,3
--------------	--------------

Drift og anlæg i alt	4.281,8
-----------------------------	----------------

Finansielle poster

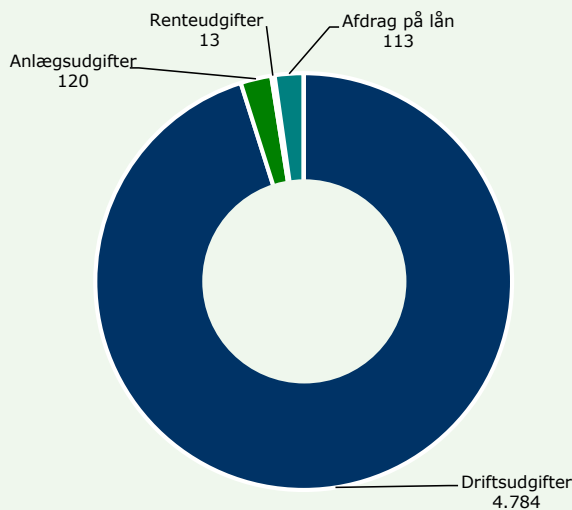
Skatter	-2.213,6
Tilskud og udligning	-2.070,5
Lånoptagelse	-90,5
Afdrag på lån	112,5
Renter	12,8
Balanceforskydninger	-0,8
Kassetræk	-31,7

Finansielle poster i alt	-4.281,8
---------------------------------	-----------------

Generelt i budgettet angives kommunens udgifter som positive tal, mens kommunens indtægter angives som negative tal.

BRUTTOUDGIFTER

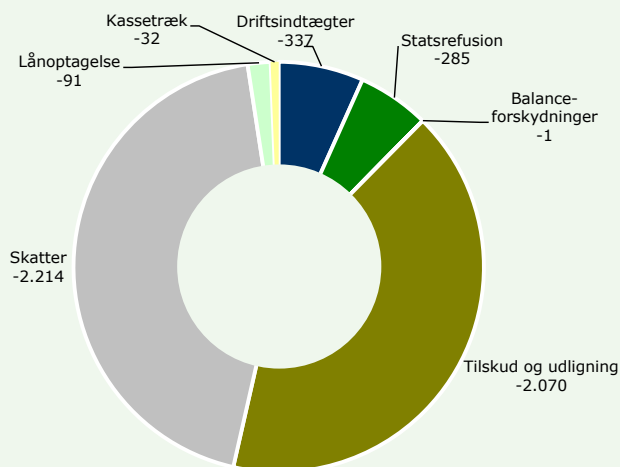
Mio. kr.

Fordeling af kommunens samlede bruttoudgifter på 5 mia. kr.

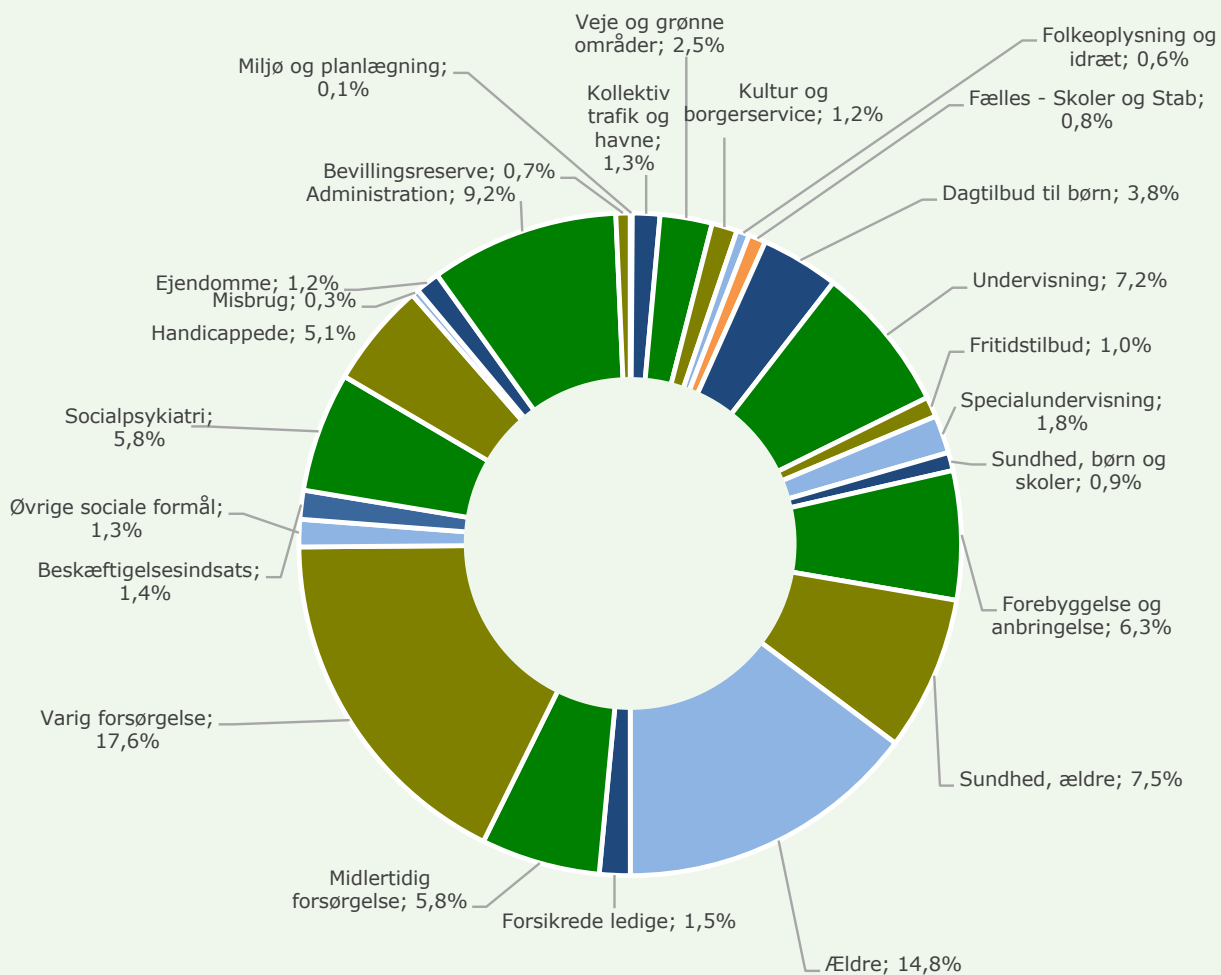
BRUTTOINDTÆGTER

Mio. kr.

Fordeling af kommunens samlede bruttoindtægter på 5 mia. kr.

NETTODRIFTSUDGIFTER PR. POLITIKOMRÅDE

Fordeling af kommunens samlede nettodriftsudgifter på 4,2 mia. kr. på de 25 politikområder.

KLIMA- TEKNIK- OG MILJØUDVALGET

Foto: 90-års fødselaren, skoleskibet Danmark på vej mod Nakskov 21. juni 2023

Klima-, Teknik- og Miljøudvalget i tal

Nettoudgifter (i mio. kr.)

Serviceudgifter

Miljø og planlægning	4,2
Kollektiv trafik, havne m.v.	55,9
Veje og grønne områder	105,6

Udvalgets drift i alt 165,7

Det samlede budget for Klima-, Teknik- og Miljøudvalget er i alt på 165,7 mio. kr.

Budgettet er fordelt på områderne miljø og planlægning, kollektiv trafik og havne, veje og grønne områder.

Anlæg

Dybvig Miljøoprensning og høfder	1,0
Eftersyn azimutter og opgradering M/F Christine	1,6
Forprojekt Lolland Havne, Vesthavn Nakskov	1,5
Nakskov Havn - anoder, tagplader og vejkryds	0,4
Nakskov Havn - havnestrøm til skibsfart	3,0
Trafiksikring af skoleveje	0,8
Uddybning og opretning af sejlrende	41,4

Udvalgets anlæg i alt 49,7

MÅLSÆTNING	RESULTATKRAV	RESULTATKRAV 2025
I forlængelse af den netop vedtagne ejerstrategi for Lolland Forsyning intensiveres det strategiske samarbejde mellem forsyningsselskab og Lolland Kommune på alle niveauer.	Via tæt løbende koordinering vil Lolland Forsyning og kommunen på hver deres områder kunne levere en hurtigere service.	Koordinering af teknisk vand vil have særligt fokus i 2025.
CO ₂ -reduktion i de kommunale bygninger jævnfør Klima- og Energiplan 2020 til 2050.	Olie, som opvarmning i de kommunale bygninger, skal udfases.	Reduceret olieopvarmning i de kommunale bygninger ved udgangen af året.
Videreudvikling af netværksforløb om strategisk energiplanlægning i samarbejde med Guldborgsund Kommune inden for varmeforsyningsområdet.	Strategisk energiplanlægning på tværs af kommunegrænsen i forbindelse med de omfattende forventede ændringer i energisystemet på Lolland og Falster frem mod 2030 og 2050 på baggrund af topdown-tendenser i form af ændrede regulerative og økonomiske rammebetingelser samt bottom up-tendenser i form af en stærk erhvervsudvikling, demografiske trends og lokalpolitiske dagsordener.	Løsning på udfordringerne på baggrund af L115 om ny organisering af affaldsforbrændingssektoren og konkurrenceudsættelse af forbrændingsegnet affald og dens betydning for affaldsforbrændinger og energiforsyningen.

Klima-, Teknik- og Miljøudvalget har i denne valgperiode særligt fokus på at sætte en strategisk retning på en række vigtige områder. Der er således udarbejdet en færgestrategi, en strategi for Lollands erhvervshavne, en strategisk retning for kollektiv trafik, en analyse af byggesager, der er en ny kommuneplan på vej og nye sektorplaner for henholdsvis spildevand og varmforsyning. Udvalget har også indstillet en ny ejerstrategi for Lolland Forsyning til byrådets godkendelse, så det sikres, at forsyningen understøtter de væsentligste prioriteringer i kommunen.

Samtidig arbejder udvalget løbende med den konkrete omsætning af byrådets strategier og politikker via behandling af kommuneplantillæg og lokalplaner. Udvalgets rammeskabende politik er vigtig for det myndighedsarbejde, som Teknik- og Miljømyndigheden udfører i det daglige; det gælder byggesager, miljøsagsbehandling og lignende.

Færgedrift

Byrådet godkendte en strategi for fremtidens færgefart i september 2023. Færgestrategien indebærer færre færger, færre afgang og ændrede ruter, og det var udvalgets ønske, at implementeringen skulle iværksættes så hurtigt som muligt. Budgettet for færgefarten blev derfor tilpasset allerede i 2024, men det har vist sig vanskeligt at implementere alle de vedtagne ændringer i 2024. I 2025 forventes de besluttede tiltag gennemført, således at budgetforudsætningerne realiseres i den daglige drift.

Parallelt med færgestrategien og efter pandemien har der været en nedgang i trafik og dermed billetindtægter, og det statslige tilskud til Blå Landevej har ikke været fuldt omsat til lavere takster i det år, hvor tilskuddet er bevilget. Det betyder, at der mangler billetindtægter i 2024, og Klima-, Teknik- og Miljøudvalget er derfor i gang med at sætte retning på en ny takststruktur, der skal slå igennem i 2025.

I 2024 er udvalget løbende blevet orienteret om status på færgestrategien for så vidt angår de budgetmæssige virkninger. Fra og med budget 2025 forventes der overensstemmelse mellem budgetforudsætninger og forbrug.

Erhvervshavne

Det går fortsat rigtig godt for Lolland Havne, og de vil

også i fremtiden spille en afgørende rolle for erhvervsudviklingen på vores egn.

I Nakskov sker der investeringer i og udvidelse af de virksomheder, der er kunder på havnen, og i Rødbyhavn ser vi ind i en transformation af måden, vi bruger havnen på over tid.

De politiske hjørneflag for denne udvikling er fastsat i havnestrategien, der er vedtaget i januar 2024.

I Nakskov er arealerne bag havnen udlagt som et nyt, stort erhvervsområde, hvor byrådet har godkendt lokalplan med mere i 2024, og nu skal planerne omsættes til konkrete aftaler med virksomheder, lodsejere og investorer, så de politiske visioner for området kan blive til virkelighed.

Danmarks første hvederaffinaderi og European Energy er langt fremme med planerne om etablering på erhvervsarealerne på Stensø i tilknytning til Nakskov Havn. Derudover ser yderligere aktører inden for den grønne omstilling frem mod etablering i Stensøområdet. Området ser dermed ud til at blive en reel klynge for virksomheder i den grønne energiværdikæde i løbet af de næste par år.

Arealudlæg i en brydningstid

Klima-, Teknik- og Miljøudvalget har en afgørende rolle i forhold til at skabe rammer for den udvikling, som byrådet ønsker for Lolland. Udvalget skal dermed omsætte Plan- og Udviklingsstrategien til virkelige kommune- og lokalplaner, der lever op til de mange modsatrettede krav til arealplanlægning, som kommunerne står midt i for øjeblikket.

Udvikling af erhverv kræver nye erhvervsarealer, og de næste skridt i Lollands grønne erhvervs politik fordrer i særdeleshed store arealer. Byrådet har godkendt kommunens grønne erhvervs politik, og lokalplanrevisionen for hele Stensøområdet giver et betydeligt supplement til allerede eksisterende erhvervsarealer.

Næste hjørneflag er udviklingen i området omkring den permanentgjorte tunnelementfabrik og havn ved Rødbyhavn. Der foreslås udlagt et stort område til erhvervsformål i den kommende kommuneplan, der kommer i høring primo 2025.

Samtidig med de gunstige vilkår for erhvervsudvikling skal Lolland Kommune allerede i 2025 finde de gode afvejninger af arealanvendelsen, så der også skabes plads til de mange nationale målsætninger for opstilling af vedvarende energianlæg, udtagning af lavbundsjord, naturgenopretning og så videre. Den nationale aftale om Grøn Trepert skal omsættes til lokale dialoger og løsninger, og der arbejdes i øjeblikket på en tidsplan for dette.

Planområdet

På planområdet forventes i 2025 fortsat høj aktivitet med nye lokalplaner – ikke mindst lokalplaner, der kobler sig til Plan- og Udviklingsstrategien og de konkrete strategier for fx Lollands Sydkyst, permanentgørelse af tunnelementfabrikken, aftalen om opstilling af flere vedvarende energianlæg i Danmark, ”Danmark kan mere II”, med videre.

Der er en stigende interesse fra private investorer for at investere i nye boliger på Lolland, hvilket understøttes af kommunen i form af målrettede analyser af efterspørgselsmønstret de kommende 10 år. Vi ser en stor interesse for at købe grunde til blandt andet tæt/lavt byggeri, seniorbofællesskaber og attraktive lejeboliger, hvilket naturligt medfører et planarbejde.

Alle disse udviklingstendenser og ønsker prøver vi at imødekomme i det forslag til kommuneplan, der kommer i høring ultimo 2024. Kommuneplanen forventes endeligt godkendt medio 2025.

Natur, Miljø og Planlægning

Lolland rummer nogle unikke muligheder for at opnå store, sammenhængende naturområder, der kan bidrage til de nationale målsætninger blandt andet i form af den grønne trepart.

Budgettet til Natur og Miljø indeholder primært midler til den daglige drift af pasning af fortidsminder, pleje af naturområder, badevandskontrol, lovpligtige tilsyn med landbrug og virksomheder, jordforurening og klimamålestationer. Lolland Kommune samarbejder med Næstved, Vordingborg og Guldborgsund kommuner om en fælles kommunal miljøvagtordning. Ordningen fortsætter i 2025.

Med de høje nationale ambitioner i den grønne trepart skal vi forvente et øget arbejdspress på sagsbehandling-

en af myndighedsgodkendelser relateret til en række vandregulerende tiltag samt omlægning af arealer fra intensivt landbrug til mere naturprægede områder.

Planen for arealomlægning skal koordineres med kommuneplanlægningen, Kommunens Fyrtårne og et forventet arbejde med kystvandråd. Desuden skal Lolland Kommune indgå i nye lokale/regionale samarbejdsstrukturer om de ønskede omlægningsplaner, der kræver brug af personaleressourcer, så kommunen ikke mister indflydelse i de nye aftaler. Dette er der ikke taget højde for i budgettet.

Spildevands- og varmforsyningsplan

Der er i 2023 udmeldt statslige vandområdeplaner for perioden 2021 til 2027 med miljømål for søer, vandløb og fjorde. Planerne indeholder desuden mål for indsatser overfor udledning af spildevand. Lolland Kommune er efterfølgende forpligtiget til at udarbejde konkrete projekter for at opnå målopfyldelse i vandområderne i henhold til vandområdeplanen og tilhørende bekendtgørelser. Spildevandsindsatserne indgår i kommunes revision af spildevandsplanen, som er gennemført i slutningen af 2024.

Arbejdet med varmforsyningsplanen er fortsat i gang. Den gældende plan er fra 2017, og der har været en stor udvikling i årene, der er gået. Indledningsvis vil der derfor ske en opdatering af data, så den fremtidige strategi lægges på en korrekt baggrund. Ny varmeplan forventes færdig i 2025. Der arbejdes med strategisk energiplanlægning på tværs af kommunegrænsen ifølge de forventede ændringer i energisystemet på Lolland og Falster frem mod 2030 og 2050, hvilket samtidig indgår i udvalgets målsætninger for 2025.

Skadedyrsbekæmpelse

Lolland Kommune udfører lovpligtig bekæmpelse af rotter. Bekæmpelsen foretages af Lolland Kommunes park- og vejafdeling. Udgiften til rottebekæmpelse finansieres via et gebyr, der opkræves hos alle ejendomsjere. Der er vedtaget ny bekendtgørelse i 2024, hvor opkrævningsmetoden ændres, sådan at grundejere fra 2025 betaler et fast bidrag samt en enhedspris pr. kvadratmeter, afhængig af antal kvadratmeter på bebyggelsen.

Klimatilpasning

I 2025 videreføres arbejdet på klimatilpasningsområdet med at implementere henholdsvis klimatilpasnings- og

risikostyringsplanen for Nakskov for derved at forebygge oversvømmelser fra regn og hav. Der arbejdes samtidig med at søge fondsmidler til etablering af højvandsport i Nakskov.

Der er indledt et formelt samarbejde med rådgivningstjenesten i Den Europæiske Investeringsbank (EIB), der tilbyder støtte til forberedelse og strukturering af projekter. Samarbejdet om stormflodssikring af Nakskov har affødt et tilsagn om en omkostningsfri rådgiverydelse svarende til cirka 2 mio. kr.

Byggesager

Udvalget bestilte i 2023 en analyse af byggesagsområdet. Analysen, som blev afrapporteret i 2024, belyste otte indsatser, som byggesagsafdelingen arbejder videre med. De otte indsatser vedrører

- tidlig udsendelse af interne høringer
- hurtigere sagsbehandling af simple byggesager (fast track)
- øget brug af forhåndsdialog
- bred kommunal repræsentation ved forhåndsdialoger
- frister for mangelbreve
- øget brug af telefonisk kontakt til ansøgere
- ventetid i forbindelse med at oprette og åbne dokumenter i byggesagsstyringsystemet, BSS
- mulighed for at sende fakturaer via Geograf/BSS.

Udvalget vil i 2025 modtage en opfølgning på byggesagsområdet for året.

Busdrift

Budgettet rummer udgifter til den del af den kollektive trafik, der varetages af Movia, hvilket vil sige almindelig rutekørsel og flexitur.

Det er et budgetområde med store beløb og med et stigende udgiftsniveau i de sidste år, der blandt andet skyldes faldende passagertal. Der vil i 2025 blive arbejdet på en fremtidig mobilitetsstrategi for Lolland Kommune med fokus på principper for rutelægning og en eventuel hjemtagelse af skolekørslen, hvor der afdækkes muligheder inden for de rammer, aftalerne med Movia giver.

Ejerstrategi for Lolland Forsyning

Ejerstrategien for Lolland Forsyning blev vedtaget i 2024, og i forlængelse heraf intensiveres det gode samarbejde mellem kommune og forsyningselskab.

Veje og grønne områder

I 2010 blev der indgået en funktionskontrakt for vedligeholdelse af 400 km asfaltveje, der udløber i sommeren 2025. Herefter vil hele budgettet for området være til fri disposition, hvilket giver større fleksibilitet til at planlægge, hvilke veje der skal udbedes.

Efter budgetforliget for 2024 har der været fokus på implementering af besparelser, som har påvirket medarbejdere, borgere og foreningsliv, da serviceniveauet ikke har kunnet opretholdes. Besparelserne er endnu ikke fuldt implementeret og fortsætter i 2025.

Der har i 2024 været en række eksempler på, at den øgede regnmængde giver store og dyre skader på rørlagte vandløb og veje. I 2025 vil dette fortsat være et opmærksomhedspunkt, og der arbejdes på en styrket risikostyring herunder bedre budgetforudsætninger i takt med, at klimaet ændrer sig.

Områdefornyelsen i Rødbyhavn blev afsluttet midt i 2024, og først nu er der mulighed for at igangsætte områdefornyelsen i Rødby. Der er udarbejdet en plan for arbejdet, der strækker sig over 2024 og 2025.

Aktiveringstilbud Gartnergården

I forbindelse med budget 2024 blev det besluttet at nedlægge aktiveringstilbuddet "Gartnergården". Der har efterfølgende været en dialog om, hvordan visse opgaver skal løses i driften, når de ikke længere løses af aktiveringsgruppen fra Gartnergården. Det betyder dels, at serviceniveauet nedsættes på en række områder, blandt andet vedligehold af branddamme og naturoaser, og derudover betyder det, at visiteret pensionistservice på en række områder bortfalder.

Der er tilført park- og vejområdet 0,5 kr. i 2025 til imødegåelse af en række af konsekvenserne i den daglige drift, når Gartnergården nedlægges.

Turismestrategien får 1 mio. kr.

Der er på budget 2025 bevilget 1 mio. kr. til at understøtte turismestrategien, Lollands Sydkyst og særligt prioriterede indsatser i Nakskov, fx Hestehovedet. En del af midlerne skal anvendes på park- og vejområdet, sådan at nye turismeanlæg (boardwalk i Kramnitz) kan driftes og vedligeholdes, og en del skal bruges til at geare fondsmidler til nye anlæg.

Gadelys

Lolland Kommune har i en årrække samarbejdet med Andel Lumen om gadelys i form af aftaler om drift og vedligehold, men der har også været dele af gadelyset, som Andel Lumen har ejet, og som Lolland Kommune har lejet gennem en tilbagekøbsaftale.

I 2025 står vi overfor en ny situation, hvor gadelysets ejerforhold skal genforhandles, og der skal findes en ny leverandør af drift og vedligehold.

Budgettet for 2025 tager ikke højde for tilbagekøb og deponering i forhold til gadelyskontrakterne, da prisen ikke kendes endnu.

Anlæg

I anlægsplanen er der afsat netto 49,7 mio. kr. i 2025.

Miljøoprensning og høfder, Dybvig Havn

Dybvig Havn ligger ret åben ud mod Smålandsfarvandet, og der er en del uro inde i havnen. Der ophobes store mængder sedimenter, hvilket medfører store omkostninger til oprensning. Der er i alt afsat 6,5 mio. kr. til forebyggelse mod tilslamning og til sikring af læ fordelt med 0,4 mio. kr. i tidligere budgetår, 1 mio. kr. i 2025 og 5,1 mio. kr. i 2026.

Eftersyn af azimutter og opgradering af M/F Christine

Azimutterne om bord på Fejlfærgen står til tiårseftersyn. Passagerafsnittet ønskes renoveret med ny dør, nye stole og borde. Eftersyn og opgradering af passagerafsnit laves i forbindelse med dokophold. Der er afsat 1,6 mio. kr. i 2025.

Forprojekt Lolland Havne, Vesthavn Nakskov

Et vigtigt element i strategi 2050 for Lolland Havne er en betydelig udvidelse og fremtidssikring af Nakskov Havn. Første skridt i dette arbejde vil være et gennemarbejdet forprojekt og forventeligt et krav fra Kystdirektoratet om en miljøvurdering (VVM-redegørelse).

Disse initialomkostninger forventes at beløbe sig til 5 mio. kr. og vil strække sig over et flerårigt forløb med grundige undersøgelser, detaljeret planlægning af den bedst mulige projektudformning samt høringsperioder.

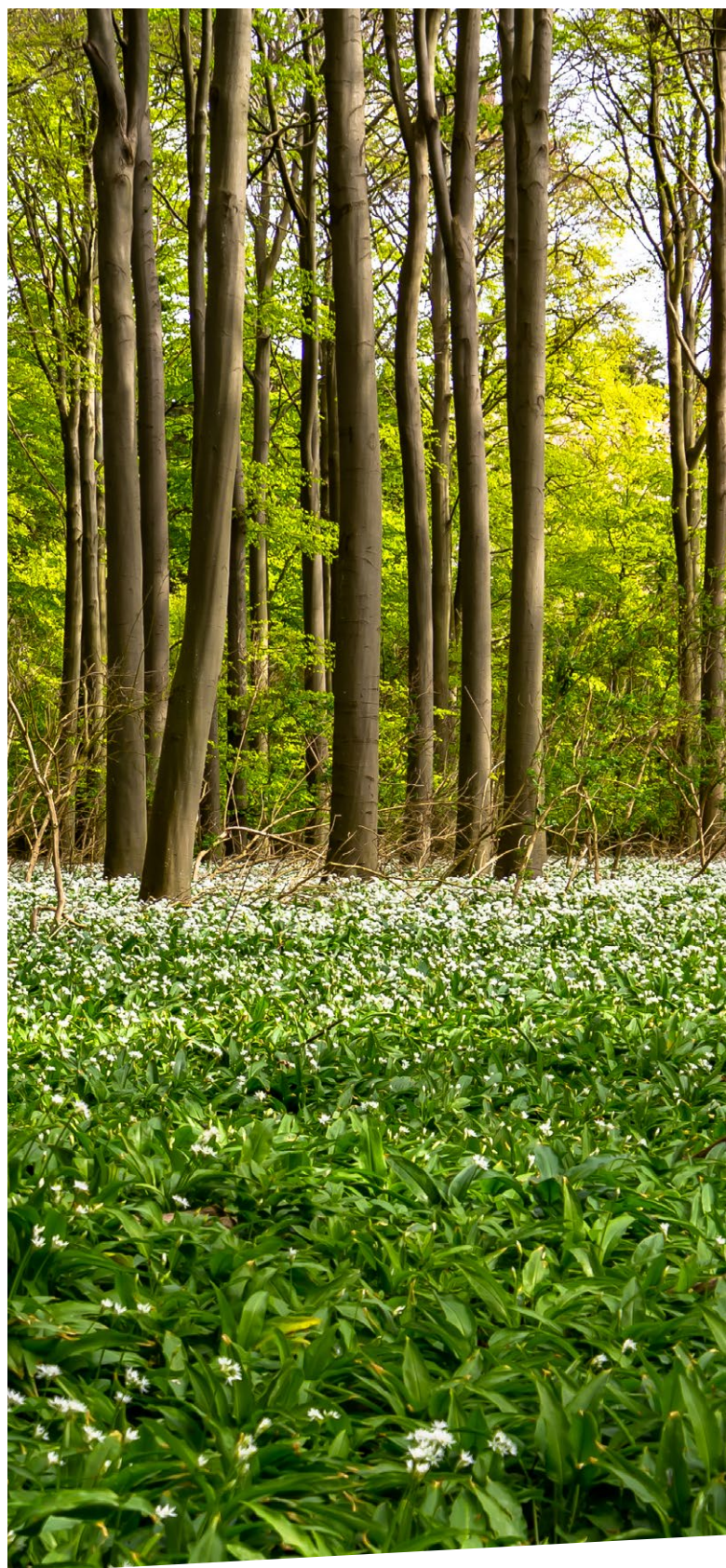

Foto: Blomstrende ramsløg Lille Vejløskov
- Henning Nørgaard Pedersen Nakskov Fotografgruppe

Der er i alt afsat 5 mio. kr. fordelt med 1 mio. kr. tidligere budgetår, 1,5 mio. kr. i 2025 og 2,5 mio. kr. i 2026.

Nakskov Havn - anoder, tagplader og vejkrøds

Der er midler til montering af offeranoder på kaj 4 og 6, til udskiftning af tagplader på haller (5-6 Vestre Kaj i Nakskov Havn) samt til ændring af vejkrøds ved Stensøvej af sikkerhedsmæssige grunde. Der er i alt afsat 2,4 mio. kr. fordelt med 2 mio. kr. i tidligere budgetår og 0,4 mio. kr. i 2025.

Nakskov Havn – havnestrøm til skibsfart

Afledt af den grønne infrastruktur er der afsat 3 mio. kr. i 2025 til et anlæg til at forsyne skibe i Nakskov Havn med strøm, når de ligger ved kaj.

Trafiksikring af skoleveje

I budgetforliget for 2022 blev det besluttet at afsætte midler til sikring af skoleveje. Udmøntningen foretages af Klima-, Teknik- og Miljøudvalget. Der er afsat 0,8 mio. kr. i 2025 og en årlig pulje på 1 mio. kr. i efterfølgende år.

Uddybning og opretning af sejlrende

Der er gennem en årrække sket en udvikling indenfor den maritime verden henimod større skibe og dermed også større krav til de havne, som fortsat drives som erhvervshavne, hvilket udmønter sig i konkrete kundønsker til sejlrenden i Nakskov.

Der er således afsat midler til udretning af den eksisterende sejlrende samt bredde på yderligere ti meter. Der er i alt afsat 88 mio. kr. fordelt med 46,6 mio. kr. i tidligere budgetår og 41,4 mio. kr. i 2025.

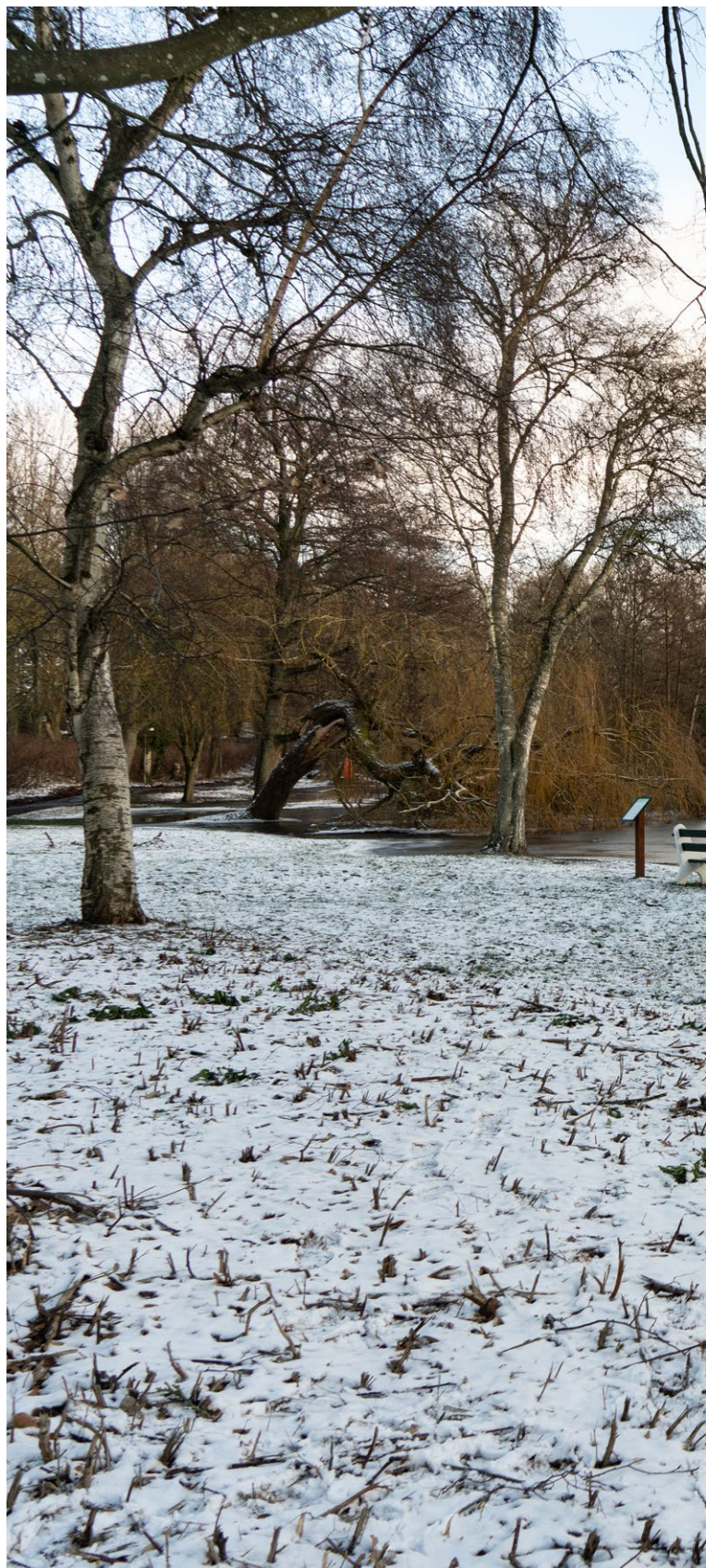

Foto: Oversvømmelse Svingelen i Nakskov - Jens Larsen, Nakskov Fotgruppe

FRITIDS-, KULTUR- OG FOLKESUNDHEDSUDVALGET

Foto: Hestehovedet, opera - Knud Erik Stegmann, Nakskov Fotogruppe

Fritids-, Kultur- og Folkesundhedsudvalget i tal

Nettoudgifter (i mio. kr.)

Serviceudgifter

Kultur og borgerservice	51,6
Folkeoplysning og idræt	24,9
Sundhed	1,0

Udvalgets drift i alt **77,5**

Anlæg

Tilskud til Dodekalitten 0,2

Udvalgets anlæg i alt **0,2**

Budgettet for udvalgets samlede område er på 77,5 mio. kr. Budgettet er fordelt på områderne kultur og borgerservice, folkeoplysning og idræt samt sundhed.

MÅLSÆTNING	RESULTATKRAV	RESULTATKRAV 2025
Implementering af fremtidens bibliotek og borgerservice.	Udarbejde en strategi for fremtidens bibliotek og borgerservice og efterfølgende implementering heraf.	Udarbejdelse af forskellige scenarier til brug for fastlæggelse af strategi. Beslutte tids- og handleplan for processen.
Implementering af plan for den fremtidige halstruktur i Lolland Kommune.	Etablering af ny struktur - herunder ejerforhold for hallerne i Lolland Kommune.	Beslutning af endelig halstrategi og implementering heraf samt effektivering af sparekrav.
Revidering af tilskudsmodeller til foreninger og selvejende institutioner.	Gennemgang og revidering af tilskudsmodeller til foreninger og selvejende institutioner.	Overblik over nuværende faktorer i eksisterende tilskudsmodeller samt forslag til nye/justerede faktorer.

Kultur- og Fritidspolitikken

Lolland Kommune har en kultur- og fritidspolitik, som strækker sig frem til 2025. Politikken kan findes på www.lolland.dk

Den overordnede vision er

- at Lolland Kommune i 2025 er en kommune, hvor kultur- og fritidslivet spiller en fremtrædende rolle både i borgernes hverdag og i kommunens fremtoning, og hvor blandt andet formidlingen af kommunens mange stedbundne og kulturhistoriske potentialer er i stadig udvikling
- at alle borgere har mulighed for at opleve og deltage i kultur- og fritidsaktiviteter af høj kvalitet uanset, om der er tale om amatørniveau eller professionelt, bredde eller elite. Hos både kommune og aktører arbejdes der fokuseret på at understøtte, udvikle og motivere kultur- og fritidslivets mange frivillige
- at kultur- og fritidsfaciliteterne er tidssvarende, fleksible og relevante i forhold til befolkningssammensætning, bosætningsmønstre og strømninger inden for kultur- og fritidsområdet. Der arbejdes med et internationalt perspektiv på alle områder, hvor det er relevant.

Strategiske fokusområder

Fritids-, Kultur- og Folkesundhedsudvalget arbejder målrettet på at skabe rammer for et aktivt foreningsliv, kulturelle initiativer og engagement i det lokale demokrati. Det arbejde foregår i en brydningstid. Den demografiske udvikling, ringe stand af mange bygninger og ændrede præferencer fra borgerne gør det åbenbart, at vi må tænke nyt, hvis der skal skabes kvalitet og bæredygtige løsninger. I samarbejde med civilsamfund og kulturinstitutioner arbejder udvalget derfor på at finde fremtidssikrende løsninger.

Fremtidens facilitetsstrategi – haller og kulturhuse

Udvalget fik med sidste års budgetaftale til opgave at udarbejde en strategi for fremtidens halstruktur. Udvalget har gennemført en analyse, herunder afholdt en

række borgermøder, med udgangspunkt i at fremtidssikre gode og veldrevne idrætsfaciliteter gennem optimeret drift og tilpasning af bygningsarealet.

Udvalget vil i 2025 færdiggøre en samlet facilitetsstrategi for området, hvor der sættes retning for udvikling og fremtidig drift af både haller og kulturhuse.

Tilskudsmodeller

I forlængelse af arbejdet med at tilpasse kommunens bygningsmasse vil udvalget i 2025 revidere tilskudsmodellerne til foreninger og selvejende institutioner. Der er brug for at skabe overblik og gennemsigtighed i de eksisterende modeller, sådan at udvalget kan træffe beslutning om en revideret model, der i højere grad tager hensyn til demografi og ændrede behov.

Nakskov Idrætscenter

Nakskov Idrætscenter blev kommunaliseret pr. 1. januar 2024, og i den forbindelse er der løbende nye opgaver, der skal tages stilling til. Udvalget vil nøje følge udviklingen af tilbuddet og de økonomiske rammer i kommunalt regi.

Fremtidens bibliotek og borgerservice

Udvalget er i 2024 påbegyndt en strategi for fremtidens bibliotek og borgerservice. Bibliotekerne er en vigtig lærings- og kulturinstitution, hvis potentialer har udviklet sig meget de seneste år. I 2025 skal det undersøges, hvordan bibliotekets kompetencer og muligheder i øget omfang kan bringes i spil, og hvordan ressourcerne udnyttes optimalt. Udvalget skal i relation til denne opgave vurdere, om borgerservice kan gentænkes, sådan at der kan leveres god service på en billigere måde.

Diverse aftaler på kulturområdet

Kulturaftalerne med Kulturministeriet er nedlagt, men det regionale kultursamarbejde mellem Lolland, Guldborgsund, Vordingborg, Næstved, Faxe og Stevn's kommuner fortsætter i perioden 2025 til 2028.

Egnsteateraftale mellem Nørregade Teatret og Lolland Kommune samt samarbejdsaftale vedrørende Ensemble Storstrøm fortsætter i perioden 2025 til 2028. Aftalen med Kunstmuseet Fuglsang står til genforhandling i 2025.

Sundhedspolitik

I slutningen af 2024 vil byrådet behandle Lolland Kommunes reviderede sundhedspolitik, som udvalget har

udarbejdet i samarbejde med Ældre-, Omsorgs- og Sundhedsudvalget. Når den nye sundhedspolitik foreligger, er det de enkelte udvalg og sektorer, der udarbejder konkret handleplan, og derigennem udmønter politikken i årene, der kommer.

Anlæg

I anlægsplanen er der afsat 0,2 mio. kr. i 2025.

Tilskud til Dodekalitten

Dodekalitten er et monument, der kombinerer skulpturer, musik, natur og historie. Der opsættes i alt 12 skulpturer i Dodekalitringen. Der er i alt afsat 2 mio. kr. fordelt med 1,9 mio. kr. i tidligere budgetår, 0,2 mio. kr. i 2025.

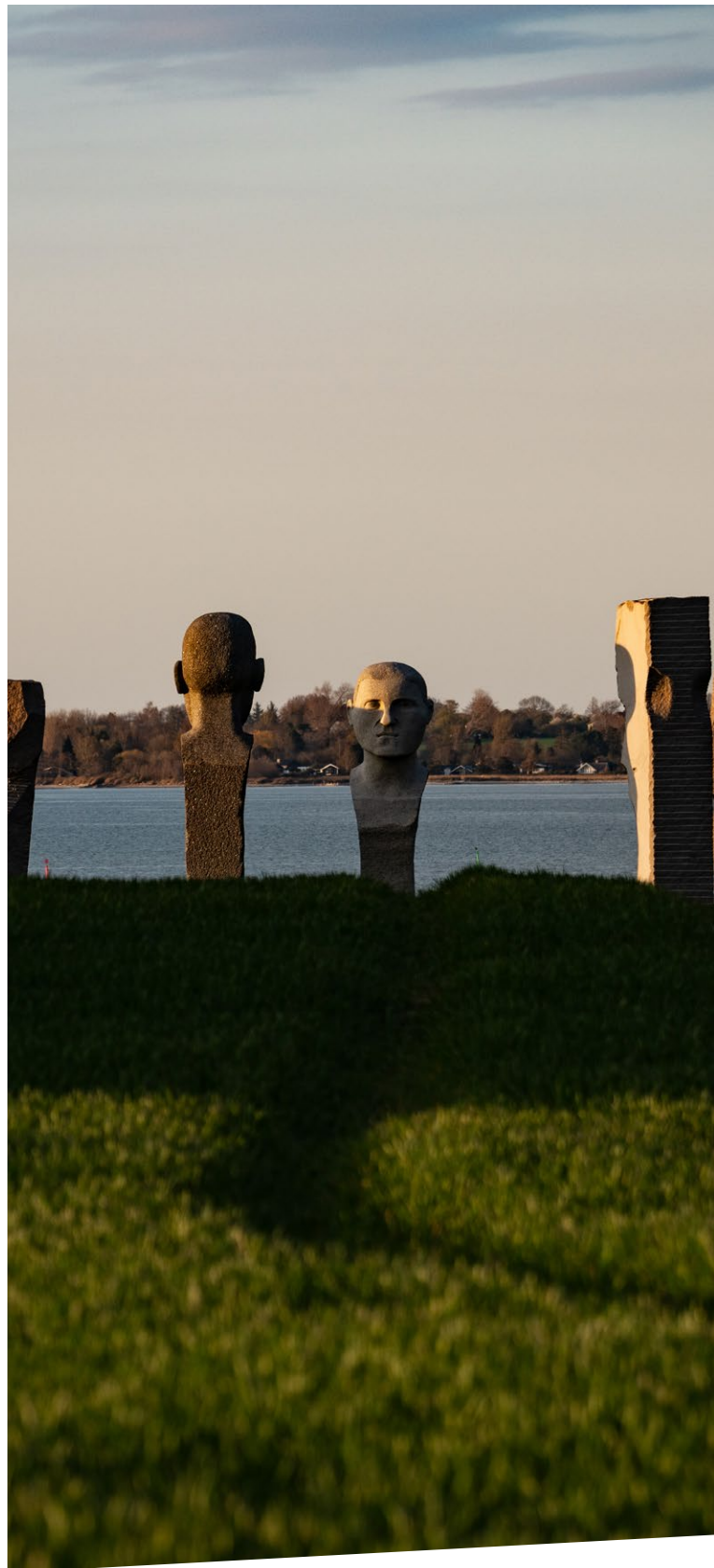

Foto: Dodekalitten - Jens Larsen, Naskov Fotogruppe

BØRNE- OG SKOLEUDVALGET

Foto: Rådyr parteres på Madens Folkemøde - Henning Nørgaard Pedersen, Nakskov Fotografgruppe

Børne- og Skoleudvalget i tal

Nettoudgifter (i mio. kr.)

Overførselsudgifter	-13,6
Dagtilbud	8,0
Forebyggelse og anbringelse	-21,6

Serviceudgifter	923,3
Fælles, skoler og stab	35,0
Dagtilbud	150,8
Undervisning	299,3
Fritidstilbud	41,1
Specialundervisning	77,0
Sundhed	36,9
Forebyggelse og anbringelse	283,2

Udvalgets drift i alt	909,7
------------------------------	--------------

Det samlede budget for udvalgets område i 2025 udgør 909,7 mio. kr.

Foto: Nakskov Havn, Skoleskibet Danmark - Knud Erik Stegmann, Nakskov Fotogruppe

MÅLSÆTNING	RESULTATKRAV	RESULTATKRAV 2025
<p>Barnets lov</p> <p>Hurtig og relevant indsats på forebyggelsesområdet.</p>	<p>Lolland Kommune er forpligtet til at sikre en hurtig og relevant indsats i forhold til udsatte børn, unge og deres familier.</p> <p>Når myndighedsområdet har defineret forebyggende støttebehov, er det afgørende, at støtten iværksættes hurtigt, og at støtten er relevant i forhold til borgerens behov.</p> <p>Familiecenter Toftegård følger løbende op på alle nye sager med udgangspunkt i en fast defineret spørgeramme.</p>	<p>1) Der må maksimalt gå 21 dage fra myndighedsområdet visiterer sag til, at der afholdes opstarts-møde i Familiecenter Toftegård.</p> <p>2) Der opnås en positiv borgertilfredshed på over 80 procent i forhold til alle stillede spørgsmål.</p>
<p>Tidlig indsats gennem aktivt civilsamfund</p> <p>Udsatte familier får hjælp, og lokalområdets ressourcer mobiliseres.</p>	<p>For at styrke den tidlige indsats i udsatte familier og mobilisere områdets ressourcer i et lokalsamfund med sammenhængskraft og vilje til at tage ansvar for egen udvikling fortsætter initiativer forankret i civilsamfundet heriblandt</p> <p>1) "Familiestøtten", der formidler kontakt med henblik på donation af tøj og legetøj fra ressourcestærke familier til økonomisk udsatte børnefamilier for at forbedre deres levevilkår</p> <p>2) "FamilieRINGEN", hvor frivillige og lokale foreninger samarbejder for at forbedre udsatte børn og forældres familieliv og få styrket deres sociale netværk på tværs af civilsamfundet</p> <p>3) "Headspace" Lolland fortsætter indsatsen med at nå ud til de unge i hele kommunen. Satellitten i Rødby oplever god tilslutning og fortsætter i 2025. Der er påbegyndt et samarbejde med Maribo Gymnasium for at forsøge at være fysisk til stede i Maribo.</p> <p>Der er startet et gruppeforløb i 2024, som fortsætter ind i 2025. Tilbuddet, kaldet "Det stille fællesskab", har fokus på kreative aktiviteter, der fremmer fællesskab. Mange unge har svært ved at finde deres plads i traditionelle fællesskaber som sport og gruppeorienterede aktiviteter. I dette mere stille fællesskab kan de finde ro og trives sammen.</p>	<p>1) Familiestøtten: 220 børn og unge</p> <p>2) FamilieRINGEN: 75 familier</p> <p>3) Headspace: 400 samtaler i 2025 fordelt på cirka 100 unikke unge.</p>
<p>Ny folkeskolestrategi</p>	<p>En ny folkeskolestrategi skal samle pejlemærker, indikatorer og aktiviteter fra hver af de fire temaer under fyrtårnet Fremtidens Skole og Aftale om folkeskolens kvalitetsprogram. Mål og indsatser for de fire temaer, overgange – barnets stemme – mindset og kultur – en skole for alle, skal sammen med de økonomiske, demografiske, bygnings- og kapacitetsmæssige rammer danne grundlaget for Fremtidens skole på Lolland.</p>	<p>Ny folkeskolestrategi er godkendt ultimo 2025.</p>

MÅLSÆTNING	RESULTATKRAV	RESULTATKRAV 2025
Tidlig og forebyggende indsats og styrket PPR	<p>PPR har en central rolle i at støtte skoler og dagtilbud i at skabe inkluderende læringsmiljøer, hvor alle børn kan trives og udvikle sig.</p> <p>PPR skal rådgive fagprofessionelle og forældre om børn med særlige behov samt vejlede om tilpasning af undervisnings- og pædagogiske metoder for at forebygge og fremme trivsel og læring for børn med særlige behov. PPR skal arbejde tværfagligt for at sikre en helhedsindsats i praksis.</p> <p>PPR skal foretage pædagogisk psykologiske vurderinger af børn, som har udfordringer i deres udvikling, og kan være i mistrivsel.</p> <p>PPR skal arbejde med forebyggende tiltag i læringsmiljøerne i tæt samarbejde med skoler og dagtilbud for at fremme trivsel og læring for alle børn. PPR skal medvirke til at støtte udviklingen af inkluderende læringsmiljøer.</p> <p>PPR skal bistå med kriseintervention i akutte situationer, hvor børn, personale eller ledelse står overfor alvorlige problemer eller kriser.</p>	<p>Der er en samarbejdsstruktur med skoler og dagtilbud, der er ensartet på kommuneplan, og som skaber en praksisnær tilgang fra PPR til opgaverne.</p> <p>PPR har optimeret rådgivningen til skoler og dagtilbud med en styrkelse af større tværfaglighed.</p> <p>Behovet for udarbejdelse af PPV fra skole og dagtilbud er minimeret, og der opereres ikke med ventetid til udarbejdelsen.</p> <p>PPR har implementeret obligatorisk supervision til alle teams på specialskolen.</p> <p>PPR arbejder tæt på den pædagogiske praksis og problemstillinger i tværfaglige teams.</p> <p>PPR har etableret krisehåndteringsteam til skoler og dagtilbud ved særlige akutte situationer.</p>
Øget kvalitet i dagtilbud	<p>Dagtilbud med høj kvalitet udvikler børn og mindsker betydningen af deres sociale baggrund. Derfor skal dagtilbud arbejde videre med at udvikle kvaliteten i dagtilbuddenes pædagogiske praksis og læringsmiljøer, herunder fysiske rammer.</p>	<p>Ved tilsynet for 2025 har der været en positiv udvikling af kvaliteten i dagtilbud.</p>
Sprog- og læsestrategi version 2	<p>Version 2 af sprog- og læsestrategien skal forankre de anbefalinger og resultater, der er kommet frem efter prøvehandling på skoler og i dagtilbud. Strategien er et led i den samlede indsats på tværs af dagtilbud, skole og PPR, og den medvirker til at skabe fælles retning og kontinuitet i arbejdet med sprog og læsning for de medarbejdere og ledere, der dagligt arbejder med børn og unge.</p>	<p>Sprog- og læsestrategi version 2 er implementeret på alle skoler og i dagtilbud.</p>

Skole- og dagtilbud

Med budgetforliget for 2025 til 2028 er der investeret på skole- og dagtilbudsområdet med både kommunale og statslige midler.

Skoleområdet har fået tilført midler til flere lærere og pædagoger i indskolingen med 5 mio. kr. i helårseffekt.

Skolerne har fået anlægsmidler til bedre faglokaler, midler til at støtte de 10 procent af eleverne pr. skole, der har de største udfordringer i dansk og/eller matematik og midler til at opkvalificere lærere og pædagoger.

Derudover er der tilfaldet puljemidler til pædagogisk, psykologisk rådgivning (PPR), der skal understøtte arbejdet med forebyggende tiltag i læringsmiljøerne i tæt samarbejde med skoler og dagtilbud for at fremme trivsel og læring for alle børn.

Dagtilbudsområdet er blevet tilført midler til tilbygning i Børnehaven Gaia, sådan at kapaciteten øges med en vuggestuegruppe, og der er afsat midler til nedrivning af de to lukkede landsbyordninger i Holeby og Horslunde.

De ekstra midler på skoleområdet skal ses som en investering og en styrkelse af indskolingen, der dels skal understøtte de politiske ambitioner i forbindelse med fyrtårnet, "Fremtidens Skole", og dels implementeringen af ny national aftale om Folkeskolens Kvalitetsprogram.

Udvalget skal i første kvartal af 2025 drøfte udmøntningen af de afsatte midler og – i dialog med bestyrelser, skolelederne og MED-system – finde en model, der tager hensyn til skolernes forskellige rammer og vilkår. Det gælder primært i forhold til forskelligheder i klassekvotienter og skoler med og uden udskoling.

Udmøntning af anlægsmidler til modernisering og reovering af faglokaler vil ske på baggrund af et prioriteringskatalog, som Børne- og Skoleudvalget skal behandle i foråret 2025.

Dagtilbud

Dagtilbudsområdet i Lolland Kommune har gennem de senere år været igennem en betydelig udvikling i organisering og kapacitet.

På dagtilbudsområdet er der strukturelle kapacitetsudfordringer, idet kapaciteten på 3 til 6-årsområdet er høj i Maribo og i yderområderne, mens der generelt mangler kapacitet på 0 til 3-årsområdet. Den største kapacitet på 0 til 3-årsområdet udgøres af dagplejen, der traditionelt har været brugt til at skrue op og ned for antal pladser, når børnetallet ændrede sig, men når konjunkturerne i samfundet udvikler sig positivt, kan det være svært at rekruttere dagplejere.

Denne situation betyder, at der fortsat skal være fokus på at øge kapaciteten med henblik på at kunne opretholde pladsgarantien særligt på 0 til 3-årsområdet.

Forskydninger i tilbud, kapacitet med videre betyder, at der er tilbud, der ikke er afsat budget til i 2025 (stordagpleje og gæstehuse), og at enkelte institutioner og tilbud ikke er økonomisk bæredygtige, fordi styringen (en tildelingsmodel) ikke længere passer til den virkelighed, der findes.

Der ses derfor behov for en mere overordnet og strategisk drøftelse af økonomien i dagtilbud, og der er behov for en ny styrings- og tildelingsmodel, der kan træde i kraft den 1. januar 2026.

Skoler

Skoleområdet har også i de kommende år en stor opgave foran sig for at forbedre kvaliteten, men også for at fastholde den gode udvikling, der er på mange områder.

Rammerne defineres primært i det strategiske fyrtårn "Fremtidens Skole" og i "Handlingsplan for Lolland Kommunes skolevæsen".

Fyrtårnet "Fremtidens Skole" er funderet i fire spor; demografisk udvikling, bygninger og kapacitet, økonomi og kvalitet. Børne- og Skoleudvalget har igangsat en dialogproces om kvalitet med temaerne 'overgange', 'skole for alle børn', 'barnets stemme' og 'mindset og kultur' med en række interessenter for at tale målsætninger og visioner for fremtidens folkeskoler på Lolland. De øvrige spor drøftes parallelt i udvalget med relevante interessenter. Målet er, at der medio 2025 foreligger et bud på en ny folkeskolestrategi, hvor alle spor indgår.

Processen kører parallelt med "Lolland Kommunes handlingsplan for Skolevæsenet" og rådgivningsforløbet med Styrelsen for Undervisning og Kvalitet frem til som-

merferien 2025. Handlingsplanen har et femårigt sigte med halvårslige opfølgninger. Hver skole har sin egen handleplan med fokus på at løfte det faglige niveau og øge trivslen.

De politiske ambitioner er, at flere elever opnår mulighed for at komme i gang med en ungdomsuddannelse og får karakteren 02 i både dansk og matematik ved afgangsprøven. Det skal blandt andet ske ved, at der investeres i dansk og matematikundervisning, at trivslen øges, og at fraværet reduceres.

De enkelte skoler skal indtænke de kommunale og statslige midler i deres udviklingsplan, der tilpasses løbende og i forbindelse med skolernes planlægning af skoleåret 2025 til 2026.

Udvalget har fortsat til opgave at vurdere på demografi, bygninger og kapacitet i forhold til skoledistrikterne. Herunder skal der ses på bæredygtige løsninger på skolerne i Nakskov og på økonomiske forhold mellem store og små skoler. Det er aftalt, at løsningerne findes i denne byrådsperiode.

I 2025 skal Specialskolen Lolland konsolideres i endnu højere grad, og der skal blandt andet findes en varig løsning på placeringen af autismetilbuddet i Horslunde.

2025 er også året, hvor Lolland International School ventes at nærme sig 250 elever, og på den baggrund skal der arbejdes med bæredygtige fysiske og økonomiske rammer.

Børn, Unge og Familie

Børn og Ungerådgivningen

I 2025 vil vi fortsat fokusere på en tidlig, forebyggende og helhedsorienteret indsats for udsatte børn og unge. Dette overordnede mål understøttes af de seneste års faglige udvikling på området med henblik på at sikre den rette indsats til rette tid. Det fortsatte arbejde med at styrke og tilpasse indsatser vil være afgørende for at kunne navigere i de nye krav, som Barnets Lov har introduceret. Den faglige udvikling vil derfor i 2025 fokusere på

- **udnyttelse af egen kapacitet og kompetencer**
en aktiv sikring af, at kommunens egne ressourcer og kompetencer på indsatsområdet udnyttes optimalt
- **tæt samarbejde mellem myndighed og udfører**
sikring af en bedre og mere stabil sammenhæng i de igangsatte indsatser
- **forebyggelse af anbringelser**
en høj prioritering af tidlige og målrettede indsatser for at forhindre en negativ udvikling i børnesager, der ellers kan føre til anbringelse
- **samarbejde med skole- og dagtilbudsområdet**
et tættere samarbejde om især den tidlige indsats og sikring af en bedre sammenhæng mellem sociale og pædagogiske tilbud.

Barnets Lov, der trådte i kraft den 1. januar 2024, har introduceret en række nye rettigheder for udsatte børn og unge. Blandt disse rettigheder er selvstændig partsstatus fra 10-årsalderen, ret til at afvise samvær med biologiske forældre ved anbringelse samt mulighed for at klage over hjemgivelse. Disse ændringer har skabt markante forandringer i de centrale arbejdsgange inden for myndighedsrådgivningen, og denne udvikling vil fortsætte i 2025.

I foråret 2024 udfærdigede konsulentfirmaet, Marselisborg, en undersøgelse og evaluering af Børn og Familieområdet i Lolland Kommune. På baggrund af denne analyse er der udpeget kommende fokuspunkter for Rådgivningen herunder samarbejde på tværs, udarbejdelse af tilbudsvifte, styrkelse af børneinddragelse og en styrket familiedialog.

Samarbejdet med civilsamfundsaktører vil fortsat være et fokuspunkt i 2025. Gennem deltagelse i aktive og relevante projekter ønsker vi at understøtte den igangværende transformation på området. Blandt kommende projekter kan nævnes "Bedre Psykiatri" for børn, der er pårørende til forældre med psykiske lidelser, og anvendelse af AI-teknologi i opfølgings- og beslutningsprocesser.

Budgettet for 2025 afspejler et fortsat fokus på tidlig og helhedsorienteret indsats for kommunens børn, unge og familier samt implementeringen af Barnets Lov og de krav, den medfører. Der vil være fokus på tværsektorielt samarbejde, optimal udnyttelse af ressourcer og kom-

petencer, og nye tilgange og teknologier vil bidrage til bedre sagsbehandling og understøttelse af de familier, der har størst behov.

Familiecenter Toftegård

Lolland er en kommune med en presset økonomi, hvilket kan påvirke, hvordan den borgernære service kan forvaltes. Kommunen vil til enhver tid anvende de tilgængelige midler for at forvalte og udvikle kommunen bedst muligt og sikre den velfærd, som borgerne har ret til og kan forvente.

Et af kommunens fyrtårne, "Kommune i ny virkelighed", er centralt for udfærdigelsen af flere initiativer i Familiecenter Toftegård herunder

- **ny visitationsprocedure**
personalet vurderer selvstændigt, hvilken indsats der er nødvendig samt det tidsforbrug, der kræves for det enkelte barn, den unge eller familien
- **nye gruppetiltag**
disse tiltag sikrer, at indsatsen kan startes hurtigere og reducerer ventetiden, før aktiv hjælp kan iværksættes i familien.

I foråret 2024 udfærdigede konsulentfirmaet, Marselisborg, en undersøgelse og evaluering af Børn og Familieområdet i Lolland Kommune. På baggrund af analysen blev der udpeget følgende fokusområder for Familiecenter Toftegård

- optimering af kapacitetsudnyttelse
- reducere af ventetider.

Disse fokusområder vil blive undersøgt internt fra den 1. oktober 2024 og løbende i 2025. Data vil blive indsamlet på antal ind- og udskrivninger, opfyldelse af målet om maksimalt 21 dages ventetid før opstart og længden af familiernes forløb hos Familiecenter Toftegård.

Trods de vedtagne besparelser vil Familiecenter Toftegård aktivt arbejde for at opretholde et højt serviceniveau og understøtte de udviklingsprocesser, der bidrager til udvikling af de børn, unge og familier, centret arbejder med. Konkret vil vi

- nytænke og videreudvikle eksisterende tilbud
- udvikle Familiens Hus og de muligheder, det rummer
- omlægge 'Heldagstilbuddet' til en udvidelse af 'Familiesuppleringen'.

Vi vil undersøge, om åbningen af "Familiens Hus" har haft en positiv effekt på antal sager for børn mellem 0 og 6 år. Siden åbningen har vi haft succes med forskellige faste arrangementer og tilbud herunder babymassage, fars legestue, barselscafé og tilbuddet "Ung gravid".

I løbet af 2025 er det desuden ambitionen, at de regionale jordemødre skal have til huse i bygningen. I øjeblikket gælder dette kun jordemoderen, der har ansvar for såkaldte kategori 4-familier.

Sundhedstjenesten

I 2025 vil der være fokus på følgende overordnede punkter

- tidlig indsatsstrategi med tidlig opsporing
- 'Familiens Hus'
- projekt 'Anbragte Børn med Særlig Indsats'
- opdatering og fortsat implementering af samarbejdsaftaler
- plan for implementering af nye 'Vejledninger om forebyggende sundhedsydelse' fra Sundhedsstyrelsen.

Sundhedstjenesten vil fortsat arbejde med fyrtårnet "Kommune i ny virkelighed".

Strategien for tidlig indsats, der omfatter tidlig opsporing, sammenhæng i indsatser og inddragelse af forældre og børn, vil stadig være i fokus. Der vil ske en fortsat kvalitetsudvikling af indsatser for småbørnsfamilier baseret på evidensbaserede metoder. I 2024 har sundhedsplejersker samt ergo- og fysioterapeuter modtaget efteruddannelse i metoden AIMS (Alberta Infant Motor Scale), der bruges til vurdering af spædbarnets motorik. Metoden vil blive yderligere implementeret i 2025.

Som led i det øgede fokus på AI og digitalisering deltager Lolland Kommune i projektet, i-CARE, (forankret hos Syddansk Universitet) i samarbejde med 20 andre kommuner. Projektet omfatter et digitalt selvhjælpsværktøj med kort ventetid målrettet mødre med mild til moderat fødselsdepression. Indsatsen har givet et kompetenceløft til sundhedsplejerskerne, og i det kommende år vil værktøjet også give henvisningsmuligheder til mødrene.

Familiens Hus vil fortsat blive besøgt af sundhedsplejersker i 2025, som bidrager målrettet til sundhedstemaer for spæd- og småbørnsfamilier. Dette sker blandt andet med hjælp fra ergoterapeuter, der tilbyder stimulastik og dialoger med deltagere i Barselscafé og Ung Mor.

Projektet 'Anbragte Børn med Særlig Indsats' giver mulighed for at tilbyde børn og unge mellem 2 og 15 år et særligt sundhedstjek. Sundhedstjekket udføres i tæt samarbejde med kommunens familieplejekonsulenter og børne- og ungerådgivere med særligt fokus på fritidslivet. Det vigtige arbejde vil fortsætte i hele 2025 og frem til udgangen af 2026.

I 2025 vil Sundhedstjenesten fortsætte med at udvikle og styrke samarbejdet på tværs af enheder inden for eget sektorområde, men også på tværs af sektorer. I tæt samarbejde med Sundhedsstyrelsen vil der være behov for at implementere de lovbestemmelser om forebyggende sundhedsydelse, der udgives næste år. Det vil kræve ekstra opmærksomhed fra medarbejderne.

Tandplejen

Tandplejen vil i 2025 arbejde aktivt for at overholde de politisk fastsatte indkaldeintervaller. Følgende konkrete fokuspunkter vil blive prioriteret

- **rekruttering og fastholdelse af tandlæger**
tandplejen vil iværksætte en række initiativer herunder aktivering af relevante netværk, samarbejde med privat praksis om fleksibel timefordeling, tilbud om videreuddannelse indenfor relevante områder og målrettet rekruttering af pensionerede tandlæger
- **rekruttering af øvrige personalegrupper**
deltagelse i uddannelsesmesser og arbejde for etablering af klinikassistentuddannelsen i Nakskov vil understøtte rekruttering. Derudover vil der være samarbejde med uddannelsesinstitutioner for at tiltrække og fastholde kvalificerede kandidater
- **samarbejde med privatklinikker**
for at sikre optimale behandlingsmuligheder vil Tandplejen indgå samarbejder med privatklinikker om varetagelse af større behandlinger og specifikke kirurgiske indgreb.

I 2025 er unge i alderen 18 til 21 år fortsat under en gradvis indfasning, hvor én årgang tilføjes hvert år frem mod slutningen af 2025. Det medfører en usikker økonomi, da det først ved årets afslutning vil være muligt at fastslå, hvor mange af disse unge - hvis nogen - vælger behandling hos privatklinikker.

Det tætte samarbejde mellem Tandplejen og Ungeindsatsen gør det muligt at opnå kontakt med mange unge, der ellers ikke møder op til deres planlagte aftaler – hverken til kontrolbesøg eller behandling.

I 2025 forventes opgaven med tandregulering at blive overtaget af et privat firma, hvilket indebærer virksomhedsoverdragelse af fire medarbejdere. I 2025 skal dette samarbejde implementeres, udvikles og konsolideres.

Derudover vil Tandplejen i 2025 arbejde med følgende områder indenfor plan- og udviklingsstrategi

- løbende afprøvning af bæredygtige produkter
- registrering af forebyggelsesforløb med henblik på effektmåling
- tværsektorielt samarbejde for at fremme tandsundhed
- deltagelse i den nationale hygiejneuge og afholdelse af oplæg for Den Forberedende Grunduddannelse (FGU) og Maribo Gymnasium.

I henhold til strategien "Kommune i ny virkelighed" undersøger Tandplejen mulighederne for øget anvendelse af teknologi i opgaveløsningen, større opgaveoverdragelse til klinikassistenter og vurdering af, om visse opgaver kan udføres af andre end tandfagligt personale.

ÆLDRE-, OMSORGS- OG SUNDHEDSUDVALGET

Foto: Vesterborg en forårsdag - Kim Schou, Nakskov Fotogruppe

Ældre-, Omsorgs- og Sundhedsudvalget i tal

Nettoudgifter (i mio. kr.)

Overførselsudgifter	232,2
Sundhed	238,0
Ældre	-5,8
Serviceudgifter	695,4
Sundhed	75,7
Ældre	618,8
Projekter	0,9
Udvalgets drift i alt	927,6

Det samlede budget for 2025 er på 927,6 mio. kr.

MÅLSÆTNING	RESULTATKRAV	RESULTATKRAV 2025
Introduktion og implementering af velfærdsteknologiske løsninger Med afsæt i fyrtårnet, Kommune i ny Virkelighed, skal der kontinuerligt arbejdes med test af nye muligheder indenfor velfærdsteknologiske løsninger.		Fortsat udvikling i brug af virtuelle ydelser samt introduktion til og implementering af velfærdsteknologier til frigørelse af medarbejderressourcer.
Udvikling af tværorganisatorisk samarbejde om demensindsats og værktøjer Udvalget har besluttet et samarbejde mellem musikskolen og ældreområdet, hvor der blandt andet skal udarbejdes værktøjer til brug for varetagelse af omsorgsopgaven.		Samarbejdet udmønter sig i udvikling og implementering af værktøjer, der styrker medarbejdernes beredskab og muligheder for at yde omsorg til blandt andet borgere med demenssygdom.
Sikker opgaveløsning Omdrejningspunktet er en fortsat udvikling af en læringskultur med fokus på psykologisk tryghed, sikkerhed i arbejdet og minimering af fejl i udførelsen af opgaveløsning.		Ledere og medarbejdere videreudvikler forebyggende tiltag på baggrund af data og læring om rapporterede utilsigtede hændelser.
Plejeboligstrategi Udvikling af plejeboligstruktur med henblik på at forny og fremtidssikre boligkapaciteten og tilpasse den til fremtidig opgaveløsning og behov.		Der arbejdes med at afklare muligheder og finansiering i relation til fremtidigt nybyggeri af et plejecenter samt udarbejdelse af projektoplæg og byggeprogram for udbygning af Margretecentret.

Ældre- og sundhedsområdet vil i de kommende år se en udvikling i retning af flere ældre som følge af befolknings-sammensætning og den hermed forbundne demografiske udvikling. En særlig opmærksomhed i 2025 vil være rettet mod de nationale reformer på henholdsvis ældreområdet med udmøntning af ny ældrelov og på en sundhedsreform, der indikerer, at nogle kommunale opgaveområder eventuelt skal overgå til regional opgaveløsning i fremtiden.

Plejeboligstruktur

Projektering af nye plejeboliger i tilknytning til Margrete-centret i Maribo er igangsat. Projekteringen skal i første omgang afklare muligheder for at bygge nye boliger; hvor på matriklen, hvor mange og så videre, hvorefter der skal ske afklaring af, hvorledes struktur og indretning af boliger, fællesarealer og servicearealer mest hensigtsmæssigt skal se ud. I forlængelse heraf vil der blive udarbejdet tegninger og skitser. I relation til nævnte vil der samtidig blive søgt inspiration og viden blandt andet ved besøg i andre kommuner for at se nyere plejeboligbyggerier.

Hjemmeplejen og plejecentre

Der har de sidste par år været arbejdet med etablering af miniteams i plejegrupperne; en organisering, der skal reducere antallet af medarbejdere i borgerens hjem. I 2025 vil der blive arbejdet med etablering og implementering af et forpligtende tværfagligt samarbejde om borgeren på tværs af de tre enheder; hjemmepleje, sygepleje og rehabilitering. Dette benævner vi en tværfaglig borgerkonference og er et centralt samarbejdsforum.

Implementering af en model for tværfaglige borgerkonferencer, der er tilstrækkelig fleksibel til, at alle relevante faggrupper har mulighed for at indgå aktivt, og hvor alle kender deres rolle, vil kunne udgøre et struktureret samarbejdsforum som udgangspunkt for tværfaglig dialog om borgerens situation. Et sådant samarbejdsforum kan over tid medvirke til at lette samarbejdet på tværs af faggrupper og skabe et fælles vidensgrundlag om borgeren.

Demensområdet

Demensområdet har en særlig opmærksomhed dels, fordi der i takt med, at der bliver flere ældre, samtidig er flere borgere, der rammes af demens og dels, fordi arbejdet med borgere, der er ramt af svær demens, er meget krævende og dilemmafyldt.

Det er truffet en politisk beslutning om et fortsat samarbejde mellem Lolland Musikskole og demensområdet, hvor hensigten er at udvikle brugen af musik aktivitet i et samspil mellem omsorgsgiver og borger med demenssygdom.

Sygeplejen

I regi af Kommunernes Landsforening, Sundhedsstyrelsen og uddannelsesinstitutionen Absalon er det besluttet at sende et antal sygeplejersker på uddannelse i såkaldt borgernær sygepleje. Et uddannelsesforløb, der tager sigte på at løfte de sygeplejefaglige, kliniske og organisatoriske kompetencer og koordinere disse kompetencer med fokus på komplekse, ustabile patientforløb. Sygeplejerskernes rolle i organisationen bliver at styrke det tværfaglige og det organisatoriske samarbejde i forbindelse med komplekse borgerforløb.

Nationale reformer på ældre- og sundhedsområdet

Ny ældrelov

Regeringen fremsatte i forsommeren 2024 et forslag til en ny ældrelov, der er tiltænkt at danne grundlag for en række ændringer omhandlende helhedspleje - bedre og mere borgernær hjemmepleje - færrest muligt medarbejdere i borgernes hjem, ændrede visitations- og dokumentationskrav, ændringer af tilsynsregler og tilsynsgennemførelse og mulighed for etablering af ændret styring af kommunale plejecentre.

Udspillet er nu i politisk proces, og forhandlingerne pågår. Det er regeringens forventning, at der vil være ny lovgivning på området, der vil have virkning fra midten af 2025.

Sundhedsreform

Regeringen fremsatte i september 2024 forslag til en sundhedsreform, der efterfølgende er blevet forhandlet på Christiansborg. Det er intentionen, at reformen delvist skal udmøntes med virkning fra januar 2026 og delvist med virkning fra januar 2027 og frem.

Reformforslaget indeholder blandt andet en ny organisering af sundhedsvæsenet; fra fem til fire regioner og fra sundhedsklynger til sundhedsråd. Lægereform med flere læger i yderområderne, kronikerpakker og flere nære sundhedstilbud - ud i borgerens nærmiljø - drevet af regionerne.

Endvidere er det reformtanken, at kommunerne skal afgive opgaveområder i form af akutsygeplejen, midlertidige pladser - hvor der ydes sundhedsfaglige indsatser - specialiseret rehabilitering og visse typer af specialiseret genoptræning (er i forvejen en regional opgave, men er kommunalt finansieret).

Regeringen indgik den 15. november 2024 en bred politisk aftale om en sundhedsreform.

Foto: Damptræf - Søren Monefeldt, Nakskov Fotogruppe

SOCIAL- OG ARBEJDSMARKEDSUDVALGET

Foto: Fiskenetene tørres, Langø - Henning Nørgaard Pedersen, Nakskov Fotogruppe

Social- og Arbejdsmarkedsudvalget i tal

Nettoudgifter (i mio. kr.)

Overførselsudgifter	1.091,6	Serviceudgifter	528,3
Forsikrede ledige	62,4	Budgetreduktion	-0,4
Midlertidig forsørgelse	240,7	Midlertidig forsørgelse	1,0
Varig forsørgelse	731,7	Beskæftigelsesindsats	25,1
Øvrige sociale formål	55,6	Socialpsykiatri	242,8
Beskæftigelsesindsats	33,6	Handicappede	245,3
Handicappede	-32,4	Misbrug	14,5

Udvalgets drift i alt **1.619,9**

Det samlede budget for 2025 er på 1.619,9 mio. kr.

MÅLSÆTNING	RESULTATKRAV	RESULTATKRAV 2025
En stigende andel af kommunens befolkning kommer i beskæftigelse ved at udnytte (de internationale) rekrutterings- og bosætningsmuligheder i forbindelse med byggerier og udviklingsplaner i kommunen.	Lolland Kommune har en enestående mulighed for at udnytte mulighederne ved byggeriet af Femern Bælt-tunnelen, udviklingen af Lollands Sydkyst samt udbygningen af grønne industrier i kommunen til, at en større andel af kommunens befolkning kommer i beskæftigelse.	Andelen af kommunens borgere (16 til 66 år), der er i beskæftigelse, stiger fra 66,1 procent i 2022 til mindst 66,9 procent i 2025.
Flere af kommunens unge borgere påbegynder uddannelse og/eller får tilknytning til arbejdsmarkedet, så de ikke skal tilbringe begyndelsen af deres voksenliv på en offentlig forsørgelse.	Organisationsændringen af den kommunale ungeindsats (KUI) og en lokal udvidelse af målgruppen for KUI skal sikre en entydig organisering og samarbejdsprocedure i forhold til tilbud til unge borgere i alderen 15 til 29 år.	Antallet af uddannelseshjælpsmodtagere i alderen 18 til 29 år (fuldtidspersoner) falder med mindst 6 procent fra 2023 til 2025.
Lolland Kommune arbejder henimod en styrket tilbudsvifte af frivillige tilbud med aktiv inddragelse af civilsamfundet, der i højere grad understøtter et rehabiliterende perspektiv.		Indsatsen for flere tilbud og større synlighed af eksisterende tilbud på det frivillige sociale område fortsættes i tæt samarbejde med FrivilligCenter Lolland og det frivillige sociale foreningsliv.
Lolland Kommune ønsker en faglig og økonomisk bæredygtig udvikling på handicapområdet, jævnfør indgåede politiske rammeaftaler.		Der anvendes altid standardkontrakter. Der anvendes fælles principper og faglige begreber for sagsbehandling. Afstemmer med ledige bo- og døgntilbud i andre kommuner og Regionen før køb hos private.

Arbejdsmarkedsområdet

I 2025 står Lolland Kommune overfor ændringer inden for arbejdsmarkedsområdet. Kommunen forventes at skulle tilpasse sin indsats i forhold til både nationale reformer og lokale behov, herunder et stigende behov for langsigtede løsninger på den strukturelle ledighed, investering i beskæftigelsesrettede tilbud og et fokus på at sikre effektiv rekruttering af både lokal og international arbejdskraft.

Nationale reformer

Med 'Ekspertgruppens' anbefalinger til fremtidens beskæftigelsesindsats afventes de politiske forhandlinger, der forventes at gå i gang i februar 2025. Ekspertgruppen har anbefalet fire centrale målsætninger for en hensigtsmæssig beskæftigelsesindsats: høj beskæftigelse, lave omkostninger, tilfredshed og værdighed samt enkelhed og gennemsigtighed i beskæftigelsesindsatsen. Det er samtidig forventningen, at der med omlægningen skal fin-

des en besparelse på 3 mia. kr. på landsplan. Udmøntningen af disse besparelser er stadig uklar, men det forudses, at reformen vil få indflydelse på kommunens budget. Det er derfor vigtigt, at vi forbereder os på at tilpasse vores indsats især med fortsat styrket fokus på virksomhedsrettede tilbud, der kan understøtte en vej til selvforsørgelse for ledige borgere.

Rekruttering og international arbejdskraft

Kommunens satsning på international arbejdskraft har været en succes og har understøttet vores strategi for bosætning. I 2024 blev der allokeret yderligere midler til sprogskolen for at imødekomme efterspørgslen på danskundervisning blandt udenlandske borgere. Den internationale strategi, som forventes vedtaget i slutningen af 2024, vil sætte nye mål og retningslinjer for sprogskolens tilbud og styrke integrationsindsatsen. Vi forventer, at denne strategi vil bidrage til en bæredygtig bosætning og tiltrækning af yderligere udenlandsk arbejdskraft, som er afgørende for kommunens vækst og udvikling. Her har jobcentret sammen med Femern Agency en væsentlig rolle.

Stigning i varige ydelser og lokale udfordringer

Trods et historisk lavt antal borgere på arbejdsløshedsdagpenge og kontanthjælp oplever vi fortsat en vækst i borgere, der modtager varige ydelser, herunder førtidspension. Alene forsørgelsesudgifterne til førtidspension forventes at stige med 24 mio. kr. i 2025 og med hele 84 mio. kr. i 2028 på grund af ændringer i refusionsreglerne. Den udvikling lægger et betydeligt økonomisk pres på kommunens samlede budget og reducerer udbuddet af kvalificeret arbejdskraft, hvilket fordrer en forstærket indsats på arbejdsmarkedsområdet. Her er det særlig vigtigt at sikre kvalificeret arbejdskraft til de lokale virksomheder, som i nogle brancher stadig oplever rekrutteringsudfordringer.

Fokus på unge og udvidelse af målgruppen

Efter evaluering af kommunens ungeindsats (KUI) er ansvaret for kommunens ungeindsats nu placeret under Social- og Arbejdsmarkedsudvalget, og målgruppen er udvidet til unge op til 30 år. Dette skal sikre en yderligere koordineret og målrettet indsats, der skal hjælpe flere unge videre i uddannelse eller beskæftigelse. Denne indsats er særlig vigtig for at bryde ledigheds mønstre og sikre, at flere unge kommer i gang med en selvforsørgende karriere. Heri er der en styrket indsats for unge og fritidsjob, så de

unge tidligt får viden om arbejdsmarkedet og de muligheder, der er for uddannelse og beskæftigelse.

Handicappede og socialpsykiatri

Det fortsatte fokus på den økonomiske styring af det specialiserede voksenområde betyder, at Lolland Kommune støtter op om implementeringen af de fælleskommunale principper indenfor Region Sjælland. Det indebærer et fokus på sammenhæng mellem pris og kvalitet via større gennemsigtighed dels i priser og dels i vilkår på botilbuddene, men også på anvendelse af fælles principper og faglige begreber i sagsbehandlingen. Endelig skal der generelt arbejdes på at styrke konkurrencen på bo- og døgntilbudsmarkedet.

Der arbejdes med en aktiv inddragelse af det frivillige arbejde og en styrkelse af de frivillige tilbud gennem ansættelse af to frivillighedscoordinatorer tilknyttet Frivilligcenter Lolland. Med udviklingen af en ny politik for frivillighedsområdet opstilles mere præcise rammer og forventninger til området.

Viften af tilbud på det specialiserede voksenområde skal løbende tilpasses det aktuelle behov. Udviklingen går fortsat mod flere midlertidige indsatser og tilbud, der på en fleksibel måde kan dække forskellige typer af social udsathed.

Lolland Kommune er opmærksom på mulighederne for udvikling af nye faglige og finansieringsmæssige samarbejder med fonde, civilsamfundsorganisationer og øvrige kommuner.

ØKONOMI- OG ERHVERVSUDVALGET

Foto: Nakskov Fjord - Knud Erik Stegmann, Nakskov Fotogruppe

Økonomi- og Erhvervsudvalget i tal

Nettoudgifter (i mio. kr.)

Overførselsudgifter **0,2**

Administration og fællesudgifter 0,2

Serviceudgifter **460,9**

Ejendomme 49,1

Administration og fællesudgifter 382,9

Bevillingsreserve 28,9

Udvalgets drift i alt **461,1**

Det samlede driftsbudget på udvalgets område udgør 461,1 mio. kr.

Budgettet er fordelt på områderne ejendomme med 49,1 mio. kr. og administration og fællesudgifter med 383,1 mio. kr. samt en bevillingsreserve på 28,9 mio. kr.

Anlæg

Bygningsvedligeholdspulje 0,2

Energieffektiviseringer kommunale bygninger 2,6

Fornyelse af bymidtepuljer udgifter 7,7

Fornyelse af bymidtepuljer indtægter -4,8

Handicaptilgængelighedspulje 1,0

Indkvartering flygtninge brandsikring 0,5

Nakskov 2030 udgifter 35,0

Nakskov 2030 indtægter -15,0

Nedrivning kommunale bygninger 1,5

Nedrivning haller og skoler 13,0

Nedrivningspuljer disponeret, udgifter 24,1

Nedrivningspuljer disponeret, indtægter -20,1

Ny daginstitution i Nakskov 3,6

Ny plejeboligstruktur, byggeprogram 0,5

Nye affaldsløsninger 3,8

Separatkloakering jævnfør påbud 2,0

Stabilisering facader på 3 skoler 1,3

Svømmehaller, renovering 3,5

Tilbygning børnehaven Gaia 5,0

Ældreboliger servicearealer/grundtilskud 5,1

Udvalgets anlæg i alt **70,5**

MÅLSÆTNING	RESULTATKRAV	RESULTATKRAV 2025
Boligudvikling og nedregulering	Ambitionen for bosætning er et årligt overskud på flyttebalancen på 100 til 150 personer i den periode, anlægsarbejdet er i gang. Ambitionen er årligt at opføre 25 til 50 nye boliger i form af moderne familieboliger eller nye boformer som fx seniorbofællesskaber. Herudover en nedrivning af cirka 100 boliger årligt.	Økonomi- og Erhvervsudvalget godkendte i marts 2024 en handleplan for boligudvikling (nye projekter) i hovedbyerne. Den arbejdes der videre ud fra i 2025. Der gennemføres opkøb og nedrivning som hidtil.
Lollands Sydkyst	Ambitionen er at skabe optimale rammer til udvikling af det nye forland til turismeudvikling. Afklaring af ejerskab af forlandet, placering af strandbeskyttelseslinje og byggemuligheder. Udpegning af udlæg til store sommerhuse på baggrund af sommerhusanalysen.	På baggrund af regeringens positive udmelding om fremtidig udnyttelse af forlandet til turismeformål udestår fortsat afklaring af ejerskab, placering af strandbeskyttelseslinje med mere. Disse afklaringer vil derfor fortsat være prioriteret. Der arbejdes parallelt med udvikling af øvrig overnatningskapacitet. Herudover tiltrækning af attraktion i baglandet.
Grøn erhvervspolitik	Det er ambitionen at skabe arbejdspladser og vækst gennem en massiv satsning på grøn erhvervspolitik. Det er ambitionen, at der etableres mellem 50 og 100 arbejdspladser årligt, som er direkte eller indirekte afledt af virksomheder, der er knyttet til grøn energiproduktion.	Der er i 2024 godkendt en lokalplan i Nakskov (Stensø), der skaber rammer for udvidelse af den grønne industri i tilknytning til Nakskov Havn. I Maribo Erhvervspark er etape et udsolgt, og der arbejdes på udvidelse af de øvrige etaper. En privat investor vil etablere aflastningscenter med mere på Sømærkeegnen, og arbejdet med lokalplan er igangsat.
Femernudvikling	Der skal skabes permanente arbejdspladser på Lolland ved at tiltrække og fastholde virksomheder til Maribo Erhvervspark og Nakskov Havn. Der arbejdes på at sikre permanentgørelse af tunnelelementfabrikken til kommende infrastrukturprojekter og produktion i forbindelse med grøn omstilling.	Efter beslutning om permanentgørelse af elementfabrikken og arbejdshavnen, er der arbejdet med kvalificering af Lolland Kommunes interesse i fremtidig drift og ejerskab. Dette arbejde fortsættes i 2025 for at påvirke processen og resultatet til Lollands fordel.

MÅLSÆTNING	RESULTATKRAV	RESULTATKRAV 2025
International rekruttering og bosætning	<p>Udenlandsk rekruttering er opprioriteret, fordi både lokale virksomheder og Lolland Kommune står overfor betydelige udfordringer med at rekruttere kvalificeret arbejdskraft.</p> <p>Vi vil gennemføre bredspektrede indsætter målrettet alle virksomheder i Lolland Kommune. Kommunen går foran med et pilotprojekt med rekruttering af sosu'er på ældre- og sundhedsområdet. Målet med indsatsen er, udover forsyning af kvalificerede medarbejdere i ældresektoren, at indhente erfaringer, der kan spredes lokalt til private virksomheder.</p>	<p>Arbejdet med international rekruttering og bosætning er i løbet af 2024 konsolideret med erfaringer både i den bredspektrede indsats og i forhold til rekruttering af sosu'er til ældre- og sundhedsområdet.</p> <p>Dette arbejde videreføres i 2025.</p>

Ejendomme

Ejendomsområdet er en del af den nyetablerede sektor Service, Bygninger og Faciliteter. Udover området Park og Vej rummer sektoren havne, færger og flyveplads, der er placeret på Klima-, Teknik og Miljøudvalgets område.

Sektoren er etableret med henblik på at opnå synergier i driften af kommunens ejendomme, faciliteter og udenomsarealer. Der er gennemført en analyse af driftsopgaverne, som vil lede frem til nye løsninger og samarbejder på tværs mellem Park og Vej og ejendomsområdet i løbet af 2025.

Sektoren har desuden en stor opgave med at udvikle et styrket datagrundlag om kommunens bygninger og faciliteter, der kan understøtte politiske beslutninger om arealoptimering, prioritering af vedligeholdelse, renovering og nybyggeri.

Lolland Kommune har et stort anlægskatalog med mange igangværende anlægsopgaver, herunder renovering og ombygning af eksisterende kommunale ejendomme og nybyggeri.

I 2024 er der brugt mange kræfter på bygherrerollen i forbindelse med renovering af det gamle bibliotek i Nakskov, opstilling af pavilloner til Lolland International School, toiletbygning i daginstitutionen Trekloveren og på forbe-

redelse af renovering af Havnebygningen i Nakskov. I 2025 afsluttes det igangværende nybyggeri af daginstitutionen Mælkebøtten i Nakskov, tilbygning til daginstitutionen Gaia i Nakskov og renovering af Havnebygningen i Nakskov. Der er desuden gang i implementering af plejeboligstrategien, hvor der forberedes byggeri af et nyt plejecenter i Maribo.

Med de mange behov for tilpasninger og ændringer af bygningsmassen er der løbende bud efter kommunens ejendomsfunktion, der skal bidrage med vurderinger og forslag til nye anvendelser, ombygninger og indhentelse af ekstern rådgivning. Det indgår som en del af opbygningen af den nye sektor at finde løsninger på, hvordan Lolland Kommune sikrer tilstrækkelige ressourcer og kompetencer til at løse de mange opgaver, der følger af en mere målrettet ejendomsporteføljestrategi.

Strategiske fokusområder

Lollands Sydkyst – fra Nakskov til Hyllekrog

I regeringens länddistriktsudspil fra august 2024 er forlandet ved Rødbyhavn fremhævet som et område, man ønsker udviklet. Fokus i 2025 vil være at fremme en proces, der fører til, at forlandet kan gøres til et aktiv i kommunens turismestrategi. Dette vil ske i samarbejde med forskellige ministerier samt Sund og Bælt med et fokus på

at løse de formelle og praktiske udfordringer, der knytter sig til en aktiv udnyttelse af forlandet til turismeformål.

Der er i 2025 afsat 1 mio. kr. til turismetiltag.

Fyrtårnet 'Grøn Erhvervs politik'

Byrådet godkendte i november 2022 en politisk aftale om Grøn Erhvervs politik. I aftalen er der fokus på at omsætte potentialerne i den grønne omstilling til at skabe lokal vækst og arbejdspladser igennem en fortsat udbygning af vedvarende energianlæg.

I 2024 og 2025 forventes de første konkrete forslag til opstilling af vedvarende energianlæg og etablering af arbejdspladser at kunne blive forelagt til byrådets stillingtagen.

Med vedtagelsen af lokalplanen for Stensø i 2024 er der taget et væsentligt skridt i realiseringen af den grønne erhvervs politik. Dette understøttes yderligere med opkøb af 52 ha jord i området. Arealet skal dels bruges til skovrejsning, så by og erhvervsområde adskilles og dels til, at kommunen kan disponere over en arealreserve til fremtidig udvikling. Fokus i 2025 vil være at udvikle de projekter, der er i pipeline, i samarbejde med virksomhederne.

Fokus på velfungerende hovedbyer og levende bymidte

Hovedbyerne Nakskov og Maribo er afgørende fysiske knudepunkter for transport, handel, privat og offentlig service samt kultur- og fritidsliv for hele Lolland Kommunes befolkning.

Den seneste detailhandelsanalyse viser, at Nakskov klarer sig godt, hvorimod Maribo har lidt store tab i antal butikker. Nakskov har også igennem de seneste år haft en aktiv erhvervsforening og initiativet 'Nakskov 2030', der har bidraget positivt til udvikling i Nakskov bymidte og detailhandel. Senest har partnerskabet bag Nakskov 2030 besluttet at forlænge indsatsen til 2026 herunder de indsatser, der har vist sig virkningsfulde blandt andet Nakskov Bymidtefond.

Aktuelt ses stor interesse i at investere i Maribo med eksterne investorer til såvel boligbyggeri, hotelvirksomhed samt større butikker (boxbutikker) – blandt andet i et aflastningsområde.

International rekruttering og bosætning

Lolland Kommune ser internationalisering som en vigtig

del af løsningen på kommunens strukturelle udfordringer med en faldende og ubalanceret befolkningsudvikling samt mangel på arbejdskraft. Den gunstige erhvervsudvikling i kommunen skaber gode vilkår for nye arbejdspladser, men mere end det: hver enkelt arbejdsplads – privat eller offentlig – er også en bosætningsmulighed, og kommunen ønsker at arbejde aktivt for at understøtte, at arbejdspladserne omsættes til tilflyttede borgere.

Forligspartierne er enige om, at internationalisering skal udvikles fra at være et projekt til at være en integreret del af kommunens samlede strategi. De enkelte elementer i indsatsen såsom international skole, sprogskole, rekruttering af arbejdskraft og integrationspolitik skal sammenlægges til en sammenhængende indsats, der på strategisk niveau bidrager til Lolland Kommunes udvikling. En særlig opmærksomhed vil være på, hvordan Lolland Kommune som organisation kan bruge international rekruttering til at styrke egen rekruttering og dermed også være en drivkraft i den bredere strategi.

Femern som afsæt for blivende erhvervsudvikling

Ud over arbejdet med at realisere mulighederne i forbindelse med selve Femern-tunnelen er der med Folketingets beslutning i december 2023 om permanentgørelse af fabriksanlægget i Rødbyhavn opstået en yderligere mulighed. I 2025 vil Sund og Bælt, på vegne af staten, foretage et udbud af opgaven med at drifte og udvikle anlægget. For at understøtte dette undersøger kommunen mulighederne i markedet og potentialerne for at udvikle de betydelige bagarealer. Fokus i 2025 vil være på, i samarbejde med staten, at realisere de potentialer, som det permanentgjorte anlæg repræsenterer.

Bevillingsreserve

Budgettet indeholder en bevillingsreserve på 28,9 mio. kr. Beløbet indgår i kommunens serviceramme og er dermed med til at nedsætte risikoen for, at denne ramme overskrides.

Anlæg

I anlægsplanen er der afsat 70,5 mio. kr. i 2025.

Bygningsvedligeholdspulje

Der er afsat en pulje på 5 mio. kr. til vedligeholdelse af kommunale bygninger, heraf 4,8 mio. kr. tidligere budgetår og 0,2 mio. kr. i 2025.

Energieffektiviseringer kommunale bygninger

Der er tidligere år afsat puljer til udførelse af diverse energibesparende foranstaltninger i kommunale bygninger. I 2025 udgør puljen 2,6 mio. kr., der er en overførsel af tidligere års bevilling.

Fornyelse af bymidtepuljer

Kommuner har mulighed for at anvende midler til bymidter i byer med mellem 4.000 og 20.000 indbyggere. Kommuner bliver tildelt en ramme, hvor der gives 60 procent statsrefusion og en egenfinansiering på 40 procent.

Kommunen har fået tildelt en pulje for 2022 og 2023, hvor der resterer 7,7 mio. kr. i udgifter til anvendelse i 2025 og indtægter på 4,8 mio. kr.

Handicaptilgængelighed

Der er årligt afsat en pulje på 0,5 mio. kr., der disponeres af Handicaprådet efter ansøgning. I 2025 er der afsat 1 mio. kr., da der er udskudt 0,5 mio. kr. fra 2024 til 2025.

Indkvartering af flygtninge, brandsikring

Til etablering af et bofællesskab i familiebolig med henblik på husning af flygtninge er der afsat 1 mio. kr. til finansiering af en brandrådgiver samt brandsikring af boligen. Der er i alt afsat 1 mio. kr. fordelt med 0,5 mio. kr. tidligere år og 0,5 mio. kr. i 2025.

Nakskov 2030

Initiativet 'Nakskov 2030' er et partnerskab mellem Realdania, A.P. Møller Fonden og Lolland Kommune om at udvikle Nakskov. De tre parter har tilsammen afsat cirka 161 mio. kr. til et ambitiøst udviklingsprojekt, hvor Lolland Kommune finansierer 52 mio. kr. Oprindeligt udgør bevillingen 50 mio. kr. Hertil kommer 2 mio. kr. i prisfremskrivning.

Der er i alt afsat 161 mio. kr. i udgifter, hvoraf de 21 mio. kr. er afsat til bymidtefonden, der er oprettet som særskilt projekt. Der resterer 140 mio. kr., der disponeres under anlægget 'Nakskov 2030'. Af disse er 62,1 mio. kr. afsat tidligere budgetår, 35 mio. kr. i 2025 og 22,9 mio. kr. i 2026 og 20 mio. kr. i 2027.

Der modtages 109,2 mio. kr. i tilskud. Heraf er de 21 mio. kr. til bymidtefonden oprettet som særskilt projekt. Der resterer 88,2 mio. kr., der er budgetlagt med 9,8 mio. kr. tidligere budgetår, 15 mio. kr. i 2025, 35 mio. kr. i 2026 og 28,4 mio. kr. i 2027.

Nedrivning af kommunale bygninger

Til nedrivning af kommunale bygninger er tidligere år afsat 10,2 mio. kr., hvor der resterer 1,5 mio. kr., som er afsat i 2025.

Nedrivning af haller og skoler

Fritids-, Kultur- og Folkesundhedsudvalget fik med sidste års budgetaftale til opgave at udarbejde en strategi for fremtidens halstruktur.

Det står allerede nu klart, at udfordringerne med facadekonstruktionerne i Holeby- og Ravnsborghallen ikke tåler udsættelse, og da kommuneaftalen har givet Lolland Kommune mulighed for lånefinansiering af anlæg, er det muligt at finansiere løsninger i 2025 og 2026. Som konsekvens heraf lukkes og nedrives Holebyhallen. Udvalget vil i forlængelse heraf undersøge behovet for idrætsfaciliteter i Holeby. I Horslunde er det klart, at der er behov for idrætsfaciliteter. Fritids-, Kultur- og Folkesundhedsudvalget skal derfor hurtigst muligt vurdere, om den eksisterende hal skal nedrives og erstattes af nye idrætsfaciliteter, eller om facadekonstruktionen på den eksisterende hal kan stabiliseres.

Der er i alt afsat 23 mio. kr. fordelt med 13 mio. kr. i 2025 og 10 mio. kr. i 2026 til nedrivning af skoler og haller.

Disponerede nedrivningspuljer

Årligt afsættes et beløb til nedrivning i landsbyer, hvor vi modtager tilskud fra staten. Der er afsat midler til egenfinansieringen af disse puljer, hvor midlerne er disponeret, blot ej effektueret endnu. Der er afsat 24,2 mio. kr. i udgifter og 20,1 mio. kr. i indtægter i 2025.

Ny daginstitution i Nakskov

Der bygges en ny og tidssvarende daginstitution i Nakskov, da daginstitutionen Mælkebøtten er nedslidt og ramt af skimmelsvamp. Der er i alt afsat 36,6 mio. kr. fordelt med 33 mio. kr. tidligere år og 3,6 mio. kr. i 2025.

Byggeprogram til ny plejeboligstruktur

Til godkendelse af revision af faseplan under strategi for ny plejeboligstruktur med henblik på udbygning af Margrethecentret er der afsat 1 mio. kr. fordelt med 0,5 mio. kr. tidligere år og 0,5 mio. kr. i 2025 til finansiering af udarbejdelse af byggeprogram.

Nye affaldsløsninger

Den nye klimalov betyder, at der skal indsamles affald i 10

fraktioner ved alle husstande i Lolland Kommune, hvilket betyder, at kommunen skal implementere nye løsninger til udvendige skraldegårde. Det er et krav fra Lolland Kommunes forsikring, at beholderne placeres minimum fem meter væk fra bygninger og indhegnes eller fastlåses grundet faren ved brændende affaldsbeholdere. Det betyder, at der skal opføres nye skraldegårde med indhegning, belægning og belysning.

For bygninger, der håndterer fortrolige papirer, vil der blive implementeret ny løsning, der indebærer lokal makulering fremfor centrale containere til alt papiraffald.

Der er i alt afsat 3,8 mio. kr. i 2025.

Separatkloakering jævnfør påbud

Jævnfør Lolland Kommunes spildevandsplan kloakeres og separatkloakeres store områder. De kommunale bygninger bliver i lighed med de private ramt af udgifter for disse tiltag. Der er afsat 2,5 mio. kr., heraf 0,5 mio. kr. tidligere år og 2 mio. kr. i 2025.

Stabilisering af facader på tre skoler

Til løbende stabilisering af facader på skolebygninger med omfattende facadeproblemer er afsat 1,3 mio. kr. i 2025.

Renovering af svømmehaller

Til renovering af kommunens svømmehaller er der i alt afsat 7 mio. kr. fordelt med 3,5 mio. kr. i 2025 og 3,5 mio. kr. 2026.

Tilbygning til børnehaven Gaia

På dagtilbudsområdet er der strukturelle kapacitetsudfordringer, idet 0 til 3-årskapaciteten er for høj i yderområderne, mens der mangler kapacitet i byerne, særligt i Nakskov. Den største kapacitet udgøres af dagplejen, som traditionelt har været brugt til at skruer op og ned for kapaciteten, når børnetallet ændrede sig. Når konjunkturerne i samfundet udvikler sig positivt, kan det være svært at rekruttere dagplejere. I Lolland Kommune er antallet af dagplejere således faldet fra 89 i 2020 til cirka 74 i 2024.

På den baggrund investeres der 5 mio. kr. i budget 2025 i en tilbygning til Gaia i Nakskov, sådan at der kan etableres vuggestue i institutionen, og kapaciteten dermed løftes til 60 børneenheder, hvilket også styrker institutionens økonomiske bæredygtighed.

Ældreboliger, servicearealer og grundtilskud

De strategiske udfordringer på ældreområdet er velkendte; der vil i de kommende år blive flere og mere plejekrævende ældre, sektoren mangler sundhedsfagligt uddannet personale, og der sker en fortsat opgaveflytning af mere komplekse sundhedsfaglige opgaver fra regionen til kommunen. Samtidig forandrer borgernes ønsker til seniorlivet sig, hvilket har særlig betydning for, hvor og hvordan seniorer ønsker at bo.

Udvalget har naturligvis fokus på at realisere udvalgets fyrtårnsprojekt, plejeboligstrategien. Møllecenteret er afviklet, og der er fundet nye byggegrunde i Maribo og Nakskov. Efterspørgslen på plejeboliger er størst i Maribo, og derfor har udvalget besluttet at igangsætte projekteringen af et nyt plejecenter i Maribo i tilknytning til Margretecenteret. Der er i alt afsat 5 mio. kr. i 2025 og 15 mio. kr. i 2026 til finansiering af grundkapital og servicearealer.

FINANSIELLE POSTER

Nettoudgifter (i mio. kr.)

Skatter	-2.213,6
Tilskud og udligning	-2.070,5
Renter	12,8
Afdrag på lån	112,5
Lånoptagelse	-90,5
Balanceforskydninger	-0,8
Kassetræk	-31,7
Finansielle poster i alt	-4.281,8

Den kommunale finansiering består af såvel skatter som tilskud og udligning og udgør samlet 4.284 mio. kr. Lolland Kommunes indtægter er i 2025 baseret på selvbudgettering af det statsgaranterede udskrivningsgrundlag. Når Lolland Kommune har valgt at selvbudgettere med det statsgaranterede udskrivningsgrundlag i 2025, skyldes det igen i år den store usikkerhed, som Økonomisk Redegørelse fra august 2024 medførte i forhold til kommunernes udskrivningsgrundlag i 2025. Kommunen risikerer ganske enkelt en større efterregulering i 2028 ved valg af statsgaranti i forhold til selvbudgettering. Derfor har kommunen valgt at selvbudgettere med det statsgaranterede udskrivningsgrundlag.

Skatteindtægterne alene er budgetteret med knap 2.214 mio. kr., hvilket er 103 mio. kr. mere i forhold til sidste års budget. De højere indtægter skyldes blandt andet, at beskatningsgrundlaget pr. indbygger er steget med godt 10.500 kr. fra 2024 til 2025. Samtidig er det statsgaranterede udskrivningsgrundlag steget med godt 349 mio. kr. i forhold til 2024.

Provenuet fra indkomstskat udgør knap 2.027 mio. kr. baseret på et udskrivningsgrundlag, der er opgjort til 7.706 mio. kr. og en udskrivningsprocent på 26,3. Samtidig udgør provenuet fra selskabsskat godt 40 mio. kr. i 2025.

Beregnes Lolland Kommunes udskrivningsgrundlag pr. indbygger, udgør det 195.859 kr. i 2025 mod landsgennemsnittets 217.330 kr. Udskrivningsgrundlaget pr. indbygger ligger således 21.471 kr. under landsgennemsnittet. Til sammenligning udgjorde forskellen i budget 2024 20.794 kr.

I forhold til grundskyldsprovenuet er der budgetteret med Skatteministeriets seneste skøn 143,4 mio. kr. Det skyldes, at beskatningen af boligejerne fra 2024 er omlagt fra afgiftspligtige grundværdier, som blev opkrævet af kommunerne, til beskatning direkte på grundværdien for ejendomssejere, der opkræves af skattemyndighederne. I det grundskyldsoptagningen er overgået fra kommunerne til skattemyndighederne, har kommunerne ikke længere et grundlag for at budgettere grundskyldsprovenuet.

Det samlede tilskuds- og udligningsbeløb udgør knap 2.071 mio. kr., hvilket er en forøgelse på 61 mio. kr. i forhold til budget 2024. Når det samlede tilskuds- og udligningsbeløb stiger med godt 61 mio. kr., skyldes det alene det ekstraordinære paragraf 16-tilskud på 90 mio. kr. Uden det ekstraordinære paragraf 16-tilskud ville Lolland Kommunes faldende befolkningstal medføre et fald i det samlede tilskuds- og udligningsbeløb på knap 29 mio. kr.

Lolland Kommune har i 2025 budgetteret med en samlet lånoptagelse på 90,5 mio. kr. Efter budgetvedtagelsen er der imidlertid optaget et lån, hvoraf en del af lånet oprindeligt var budgetteret i 2025. Forventet lånoptag i 2025 er derfor nu 23,7 mio. kr. lavere, således at der kun forventes et lånoptag på 66,8 mio. kr.

Afdrag på lån indeholder såvel eksisterende som nye låns afdrag. De samlede budgetterede afdrag udgør 112,5 mio. kr.; en stigning på 0,7 mio. kr. i forhold til budget 2024.

Renteudgifterne er budgetteret til netto 12,8 mio. kr. og omfatter primært renteudgifter til kommunens langfristede gæld. I forhold til budget 2024 er renteudgifterne faldet med 2,8 mio. kr., hvilket primært kan tilskrives bedre renter på kommunens indestående i pengeinstitutter. Hovedparten af kommunens lån er fastforrentede lån.

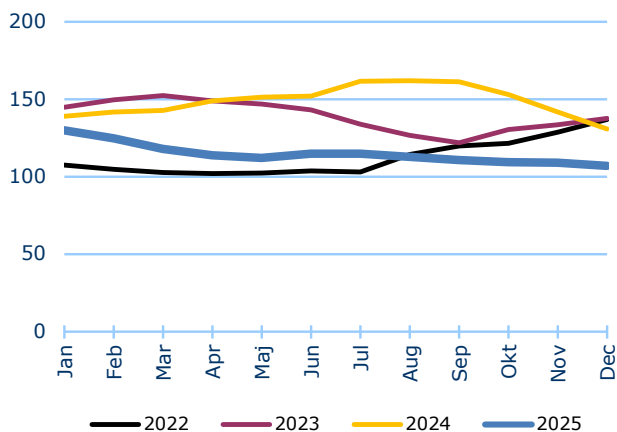
På balanceforskydninger frigives i 2025 deponeringer for i alt 0,8 mio. kr. vedrørende kommunens lejemaal.

Gennemsnitslikviditet

Som det fremgår af grafen nedenfor, har Lolland Kommunes gennemsnitslikviditet opgjort efter kassekreditreglen (gennemsnittet af de seneste 365 dage) de sidste tre år ikke været under 100 mio. kr. Første halvår af 2022 lå gennemsnitslikviditeten stabilt omkring 105 mio. kr., hvorefter den steg frem til udgangen af marts 2023. Her udgjorde gennemsnitslikviditeten 152 mio. kr. De efterfølgende seks måneder, frem til september 2023, faldt gennemsnitslikviditeten med godt 30 mio. kr., så den ved udgangen af måneden udgjorde 122 mio. kr. Det seneste år er gennemsnitslikviditeten igen steget, så den ved udgangen af september 2024 udgjorde 161 mio. kr. Det er dog forventningen, at gennemsnitslikviditeten i fjerde kvartal 2024 vil begynde at aftage. Det skyldes, at Lolland Kommune ad flere omgange siden foråret samlet set har tilbagebetalt godt 64 mio. kr. i efterregulerede ejendomsskatter for perioden 2021 til 2023. Der forventes ikke yderligere tilbagebetalinger i 2024, men tilbagebetaling af et ukendt beløb i første halvår 2025.

På baggrund af det vedtagne budget, der indebærer et kassetræk på 31,7 mio. kr., er det forventningen, at gennemsnitslikviditeten vil fortsætte med at aftage svagt gennem hele 2025 for at ende omkring 110 mio. kr. ved årets udgang. I prognosen er indarbejdet en samlet finansiering på 4.284 mio. kr. samt et forventet lånoptag på 66,8 mio. kr. i første kvartal 2025. Derudover er der indarbejdet et anlægsforbrug på 120,3 mio. kr. fordelt over hele året. Det skal understreges, at ændret lånehjemtagelse, ændret anlægsforbrug samt størrelsen af tilbagebetalingen af efterregulerede ejendomsskatter kan have stor betydning for likviditetsprognosen.

Årlig udvikling i gennemsnitslikviditeten (mio. kr.)

Befolkningsudvikling

Da det i disse år er meget vanskeligt at forudsige, hvor stor påvirkning et øget antal arbejdspladser - afledt af turismeindustri og permanentgørelse af tunnelfabrikken - kan forventes at have, bliver der i befolkningsprognosen fra april i år præsenteret tre supplerende scenarier udover et basisscenarie. Fokus i befolkningsprognosen er basisscenariet, der tager udgangspunkt i fremskrivning af den historiske udvikling i fødselsoverskuddet og flytte- og vandringsbalancen. Dette scenarie viser en forventet befolkningstilbagegang i Lolland Kommune på 298 borgere i 2024. Ydermere er det i basisscenariet forventningen, at befolkningstilbagegangen fremadrettet vil ligge på gennemsnitligt 230 borgere årligt frem mod 2034.

Befolkningstilbagegangen i basisscenariet er udtryk for et forventet negativt fødselsoverskud på godt 405 personer årligt. Flyttebalancen forventes at stige over perioden fra et negativt udgangspunkt på omkring minus 15 personer i 2024 til et plus på cirka 95 personer i slutningen af perioden. Vandringsbalancen forventes at ligge på plus 155 personer i 2024, mens den i resten af perioden forventes at ligge på plus 130 personer.

Med udgangen af tredje kvartal 2024 ligger befolkningstilbagegangen i indeværende år på 397 borgere, hvilket er 99 flere end forventningen til hele årets udvikling i befolkningsprognosen. Det kan derfor med rette konkluderes, at forventningen i dette års prognose var alt for optimistisk.

Men da dette års store befolkningstilbagegang kommer på bagkant af to år, hvor kommunen har oplevet den laveste affolkning siden kommunesammenlægningen, på henholdsvis minus 186 og minus 289 borgere, ville prognosen have virket utroværdig, hvis den var mere negativ. 2024 er således det perfekte eksempel på, hvor vanskelig prognostisering af befolkningsudviklingen er i disse år.

Som det fremgår af grafen nedenfor, forventes antallet af børn, unge og erhvervsaktive fortsat at være faldende i basisscenariet, mens antallet af over 67-årige modsat forventes at være svagt stigende.

Ideen bag de alternative scenarier er, at antallet af arbejdspladser og antallet af borgere varierer med tiden. I de alternative scenarier benyttes en fremskrivning, hvor hver ekstra arbejdsplads giver 2,4 flere borgere. Gennem de sidste mange år har antallet af borgere per arbejdsplads ligget på dette niveau. På baggrund af disse overvejelser er der lavet tre alternative scenarier, der tager udgangspunkt i en tilflytning på henholdsvis 1.440, 1.920 og 3.360 borgere i perioden 2025 til 2033 som følge af øget turismeindustri og permanentgørelse af tunnelfabrikken. De alternative scenarier er nærmere forklaret i befolkningsprognosen fra april 2024, der findes på www.lolland.dk.

Befolkningsprognose 2024 til 2034

Foto: Blomstermark. Biodiversitet. Vesterborg aug. 2023 - Anne-Mette Pedersen, Nakskov Fotogruppe

KOMMUNERNES ØKONOMI 2025

Det overordnede indhold i aftalen mellem regeringen og kommunerne sætter rammerne for kommunernes økonomi for 2025 og de kommende år. Grundet udligningsreformen fra maj 2020 er fastsættelsen af bloktilskuddet til kommunerne i 2025 ikke betinget af en uændret kommunal skattefastsættelse for kommunerne under ét.

I forbindelse med budgetvedtagelsen for 2021 besluttede Lolland Kommune at sænke skatten til 26,3 procent og modtager i den forbindelse et fast årligt tilskud på 43,3 mio. kr. svarende til provenutabet. Hvis kommunen øger beskatningen, bortfalder tilskuddet fuldt ud.

Af hensyn til de offentlige finanser og efterlevelse af budgetloven er 3 mia. kr. af kommunernes bloktilskud betinget af kommunernes aftaleoverholdelse i budgetterne for serviceudgifterne i 2025. Derudover er der fortsat en sanktion, hvis kommunernes regnskaber samlet set ikke overholder rammen. Sanktionen udmøntes dels kollektivt (40 procent) og dels individuelt (60 procent).

Med økonomiaftalen er der enighed om, at kommunerne kan styrke den borgernære velfærd, herunder folkeskolen, ældreplejen og dagtilbud, og at aftalen fuldt ud dækker den demografiske udvikling i kommunerne i takt med, at vi i det kommende år lykkeligvis bliver flere børn og ældre. Samtidig tages det til efterretning, at kommunerne i 2025 skal nedbringe udgifterne til administration med 242 mio. kr.

I forbindelse med udligningsreformen fra maj 2020 blev finansieringstilskuddet på 3,5 mia. kr. gjort permanent, ligesom fordelingen sker efter fastholdte parametre - med 1,5 mia. kr. fordelt på alle kommuner og 2 mio. kr. fordelt efter kommunernes økonomiske vilkår. Lolland Kommunes andel er opgjort til 35,7 mio. kr., hvilket er 0,4 mio. kr. mindre end i 2024 og afspejler det faldende folketal.

Særtilskudspuljer

Paragraf 16-puljen til vanskeligt stillede kommuner er

forhøjet, så den samlet set udgør 800 mio. kr. i 2025. I 2022, da puljen udgjorde 350 mio. kr., indgik Lolland Kommune en udviklingspartnerskabsaftale med Indenrigs- og Sundhedsministeriet på 120 mio. kr. årligt, der gælder til og med 2025. Da puljen efterfølgende ad flere omgange er blevet forhøjet, har Lolland Kommune hvert år søgt om ekstra andel af den forhøjede pulje, hvorfor Lolland Kommune i 2025 modtager 90 mio. kr. ekstra, således at kommunen i 2025 i alt modtager 210 mio. kr. i tilskud til vanskeligt stillede kommuner.

Skat

Der var med 'aftale om reform af det kommunale tilskuds- og udligningssystem' fra 2020 enighed om at understøtte, at kommunernes indkomstskat under ét ikke stiger som følge af udligningsreformen. I forlængelse heraf øges rammen til nedsættelser af udskrivningsprocenten med op til 32 mio. kr. for at understøtte en neutralisering af en eventuelt samlet skattestigning, som kan tilskrives en overudligningsvirkning ved skatteforhøjelser til indfasningen af tab i 2025 grundet udligningsreformen. Tilskud fordeles efter vilkår fastsat med udligningsreformen.

I økonomiaftalen er der enighed om at understøtte skattnedsættelser i kommunerne med henblik på at give plads til, at andre kommuner kan øge skatten tilsvarende inden for en samlet uændret kommunal skat. På den baggrund er der etableret en ramme på op til 200 mio. kr. til nedsættelser af indkomstskatten med tilskud i 2025. Tilskudsprocenten kan højst udgøre 75 procent af provenutabet i 2025, 50 procent i 2026 og 2027 og 25 procent i 2028.

Anlæg

Kommunernes bruttoanlægsudgifter må i 2025 samlet set udgøre 20,3 mia. kr., hvilket er 1 mia. kr. højere i forhold til anlægsloftet i 2024. Heraf udgør investeringer i bedre faglokaler som følge af aftale om folkeskolens kvalitetsprogram 888 mio. kr.

1 mia. kr. af bloktilskuddet for 2025 er betinget af, at kommunerne samlet set overholder den budgetterede anlægsramme.

Lånepuljer

Med udgangspunkt i aftalen om kommunernes økonomi for 2025 blev der afsat en lånepulje på 200 mio. kr. målrettet særligt vanskeligt stillede kommuners anlægsinvesteringer på blandt andet det borgernære og det grønne område.

Samtidig blev der afsat en lånepulje på 200 mio. kr. til det ordinære anlægsområde.

Lolland Kommune har fået tilsagn om lån på 34 mio. kr. fra lånepuljen til anlægsinvesteringer i særligt vanskeligt stillede kommuner.

Bevillingsniveau og bevillingsregler

Ifølge styrelsesloven skal byrådet ved den årlige budgetvedtagelse fastlægge bevillingsniveauet for det kommende budgetår.

Sammen med budgetvedtagelsen vedtog byrådet, at bevillingsniveauet for driftsbevillinger fastlægges til udvalgsniveau. Det betyder, at der kun skal søges om tillægsbevillinger, når der skal korrigeres i nettorammen for det enkelte udvalg.

Bevillingsniveauet for anlægsbevillinger er rådighedsbeløbet for hver enkelt anlægsprojekt.

For de finansielle poster skal byrådet tage stilling til renteindtægter og -udgifter under ét, afdrag på lån under ét, tilskud og udligning under ét og skatter under ét.

Bevillingerne afgives som nettobevillinger.

Foto: Femø - Knud Erik Stegmann, Nakskov Fotogruppe

Foto: Kastager strand - Kim Schou, Nakskov Fotogruppe

REGNSKABSOPGØRELSE

1.000 Kr.	2025	2026	2027	2028
Indtægter				
Skatter	-2.213.614	-2.272.386	-2.331.409	-2.386.243
Tilskud og udligning	-2.070.477	-2.007.915	-2.007.358	-2.105.680
Indtægter i alt	-4.284.091	-4.280.301	-4.338.767	-4.491.923
Driftsvirksomhed - Overførsler				
Børne- og Skoleudvalget	-13.590	-13.590	-13.590	-13.590
Ældre-, Omsorgs- og Sundhedsudvalget	232.199	232.199	232.199	232.199
Social- og Arbejdsmarkedsudvalget	1.091.570	1.109.453	1.129.453	1.149.543
Økonomi- og Erhvervsudvalget	169	169	169	169
Overførselsudgifter i alt	1.310.348	1.328.231	1.348.231	1.368.321
Driftsvirksomhed - Service				
Klima-, Teknik- og Miljøudvalget	165.739	165.353	165.323	167.323
Fritids-, Kultur- og Folkesundhedsudvalget	77.535	77.222	77.222	77.222
Børne- og Skoleudvalget	923.266	925.621	918.384	918.384
Ældre-, Omsorgs- og Sundhedsudvalget	695.372	697.634	698.407	698.407
Social- og Arbejdsmarkedsudvalget	528.375	529.346	529.633	529.633
Økonomi- og Erhvervsudvalget	460.873	462.536	462.876	462.876
Serviceudgifter i alt	2.851.160	2.857.712	2.851.845	2.853.845
Pris og lønstigninger (drift og anlæg)	0	139.207	282.334	432.137
I alt drift inkl. pris- og lønstigninger	4.161.508	4.325.150	4.482.410	4.654.303
Driftsresultat før renter	-122.583	44.849	143.643	162.380
Renter	12.756	12.953	11.681	9.877
Primært driftsresultat	-109.827	57.802	155.324	172.257
Anlæg	120.335	119.000	91.618	120.000
Resultat i alt	10.508	176.802	246.942	292.257
Finansieringsoversigt				
Resultat iflg. ovenstående	10.508	176.802	246.942	292.257
Lånoptagelse (langfristet gæld)	-90.510	-73.848	-8.600	-3.800
Afdrag på lån (langfristet gæld)	112.548	118.132	106.920	87.469
Balanceforskydninger	-825	-825	-825	-825
Ændring af likvide aktiver	31.721	220.261	344.437	375.101
Forventet kassetræk ultimo året	173.321	393.582	738.019	1.113.120

UDVALGENES BEVILLINGSRAMMER

1.000 Kr.	2025	2026	2027	2028
Drift og refusion - netto - i alt	4.161.508	4.185.943	4.200.076	4.222.166
Klima-, Teknik- og Miljøudvalget	165.739	165.353	165.323	167.323
Miljø og planlægning	4.239	4.164	4.134	4.134
Kollektiv trafik, havne mv.	55.853	56.042	56.042	58.042
Veje og grønne områder	105.647	105.147	105.147	105.147
Fritids-, Kultur- og Folkesundhedsudvalget	77.535	77.222	77.222	77.222
Kultur	51.631	51.318	51.318	51.318
Folkeoplysning og idræt	24.905	24.905	24.905	24.905
Sundhed	999	999	999	999
Børne- og Skoleudvalget	909.676	912.031	904.794	904.794
Fælles - Skoler og dagtilbud	34.975	35.149	35.149	35.149
Dagtilbud	158.802	160.355	160.355	160.355
Undervisning	299.262	299.674	299.898	299.898
Fritidstilbud	41.072	41.827	41.827	41.827
Specialundervisning	76.963	76.136	75.185	75.185
Sundhed	36.923	36.727	30.217	30.217
Forebyggelse og anbringelse	261.679	262.163	262.163	262.163
Ældre-, Omsorgs- og Sundhedsudvalget	927.571	929.833	930.606	930.606
Sundhed	313.715	313.603	313.603	313.603
Ældre	612.986	615.360	616.133	616.133
Projekter	870	870	870	870
Social- og Arbejdsmarkedsudvalget	1.619.945	1.638.799	1.659.086	1.679.176
Budgetreduktion	-455	-849	-849	-849
Forsikrede ledige	62.438	62.438	62.438	62.438
Midlertidig forsørgelse	241.771	241.802	241.802	241.802
Varig forsørgelse	731.679	751.679	771.679	791.679
Øvrige sociale formål	55.556	55.556	55.556	55.556
Beskæftigelsesindsats	58.696	56.109	56.109	56.199
Socialpsykiatri	242.817	244.313	244.600	244.600
Handicappede	212.909	213.217	213.217	213.217
Misbrug	14.534	14.534	14.534	14.534
Økonomi- og Erhvervsudvalget	461.042	462.705	463.045	463.045
Ejendomme	49.083	48.926	48.926	48.926
Administration og fællesudgifter	383.059	384.879	385.219	385.219
Bevillingsreserve	28.900	28.900	28.900	28.900
Pris- og lønstigninger vedrørende drift	0	139.207	282.334	432.137

ANLÆG

1.000 Kr.		2025	2026	2027	2028
Anlæg - brutto - i alt	U	160.296	154.000	120.000	120.000
Anlæg - brutto - i alt	I	-39.961	-35.000	-28.382	0
Klima-, Teknik- og Miljøudvalget	U	49.653	16.641	1.000	1.000
Dybvig Miljøoprensning og høfder	U	1.000	5.132	0	0
Eftersyn azimutter og opgradering M/F Christine	U	1.600	0	0	0
Forprojekt Lolland Havne, Vesthavn Nakskov	U	1.500	2.500	0	0
Nakskov Havn - anoder, tagplader og vejkryds	U	378	0	0	0
Nakskov Havn - havnestrøm til skibsfart	U	3.000	0	0	0
Opgradering af vej og kaj i Rødbyhavn	U	0	6.509	0	0
Renovering af lystbådehavne	U	0	1.500	0	0
Trafiksikring af skoleveje	U	790	1.000	1.000	1.000
Uddybning og opretning af sejlrende	U	41.385	0	0	0
Fritids-, Kultur- og Folkesundhedsudvalget	U	162	0	0	0
Tilskud til Dodekalitten	U	162	0	0	0
Økonomi- og Erhvervsudvalget	U	110.481	137.359	119.000	119.000
Økonomi- og Erhvervsudvalget	I	-39.961	-35.000	-28.382	0
Byggemodning Havesangervej	U	0	2.700	0	0
Bygningsvedligeholdspulje	U	245	0	0	0
Energieffektiviseringer kommunale bygninger	U	2.578	0	0	0
Fornylse af bymidtepuljer udgifter	U	7.704	0	0	0
Fornylse af bymidtepuljer indtægter	I	-4.833	0	0	0
Handicaptilgængelighedspulje	U	1.000	500	500	500
Indkvartering flygtninge brandsikring	U	500	0	0	0
Nakskov 2030 udgifter	U	35.000	22.931	20.000	0
Nakskov 2030 indtægter	I	-15.000	-35.000	-28.382	0
Nedrivning kommunale bygninger	U	1.483	0	0	0
Nedrivning haller og skoler	U	13.000	10.000	0	0
Nedrivningspuljer disponeret udgifter	U	24.157	0	0	0
Nedrivningspuljer disponeret indtægter	I	-20.128	0	0	0
Nedrivningspulje ej disponeret	U	0	12.000	6.000	6.000
Ny daginstitution i Nakskov	U	3.624	0	0	0
Ny plejeboligstruktur, byggeprogram	U	500	0	0	0
Nye affaldsløsninger	U	3.800	0	0	0
Pulje til budget	U	0	66.728	92.500	112.500
Separatkloakering jævnfør påbud	U	2.000	0	0	0
Stabilisering facader på tre skoler	U	1.315	0	0	0
Svømmehaller, renovering	U	3.500	3.500	0	0
Tilbygning børnehavne Gaia	U	5.000	0	0	0
Udviklingsplan Kragenæs	U	0	4.000	0	0
Ældreboliger servicearealer/grundtilskud	U	5.075	15.000	0	0

FINANSIELLE BEVILLINGER

1.000 Kr.		2025	2026	2027	2028
Finansielle bevillinger	U	125.304	131.085	118.601	97.346
	I	-4.407.147	-4.575.235	-4.692.629	-4.871.649
Økonomi- og Erhvervsudvalget	U	125.304	131.085	118.601	97.346
	I	-4.407.147	-4.575.235	-4.692.629	-4.871.649
Skatter	I	-2.213.614	-2.272.386	-2.331.409	-2.386.243
Tilskud og udligning	I	-2.070.477	-2.007.915	-2.007.358	-2.105.680
Renter	U	12.756	12.953	11.681	9.877
Afdrag	U	112.548	118.132	106.920	87.469
Lånoptagelse	I	-90.510	-73.848	-8.600	-3.800
Balanceforskydninger	I	-825	-825	-825	-825
Forskydninger i likvide aktiver	I	-31.721	-220.261	-344.437	-375.101

Foto: Kappel stubmølle - Henning Nørgaard Pedersen, Nakskov Fotogruppe

Fotos bagside: Theisensgaard · Jørgen Iversen. Lollandsbanens Veterantog · Jørgen Iversen. Maribo · Jørgen Boelsmand. Glosunde Tulipanhave · Jørgen Boelsmand. Markvandring · Jens Larsen, alle Nakskov Fotogruppe.

Lolland Kommune
Torvet 3
4930 Maribo
www.lolland.dk